

NOVUM

Thema: Een fris geluid

Interview met Rob Wijnberg

Master the class

Op 14 t/m 16 april krijgen 24 toptalenten de kans zich uit te leven tijdens onze Masterclass. Ben je 3^e- of 4^e jaars rechtenstudent? Wil je advocaat, fiscalist of notaris worden? En kun je een case meesterlijk oplossen? Meld je dan vóór 28 februari 2011 aan via werkenbijnautadutilh.nl.

● **NautaDutilh**

ADVOCATEN • NOTARISSEN • BELASTINGADVISEURS
Amsterdam Brussel Londen Luxemburg New York Rotterdam

| Room for you

Hypocrisie

Euforie heerste onder de burgers toen het nieuwe kabinet zichzelf presenteerde op het bordes. Men koesterde de hoop dat dit kabinet een frisse wind kon blazen door die mufte Haagse Kaasstolp. Inmiddels is de regering alweer enkele maanden aan de macht. Hoe fris is eigenlijk het beleid van deze Hollandse nieuwe?

Wat bij de student opvalt zijn natuurlijk de forse bezuinigingen. Rutte I onderhoudt daardoor - om het maar vriendelijk te zeggen - een moeizame relatie met het studerende electoraat. Het wil een collegegeldverhoging van € 3000 voor studenten die langer dan één jaar uitlopen op hun bachelor- of masteropleiding. Vanaf het collegejaar 2012-2013 zullen zij tevens hun OV-jaarkaart verliezen. Deze 'halbeheffing' moet 370 miljoen euro gaan opleveren voor de schatkist van de overheid.

Massaal protest is het gevolg. Studerend Nederland schreeuwt moord en brand en voorspelt de ondergang van het Hoger Onderwijs. Woedend paradeert zij over de straten van Amsterdam en Den Haag om op te komen voor haar rechten. Studeren is een heilig goed waar de overheid niet aan mag toornen. Handen thuis dus, luidt de boodschap.

Tegenstanders van het beleid hebben meerdere argumenten om hun massale protest te rechtvaardigen. Zo stellen zij dat de normale, hardwerkende burger zijn studie niet meer kan betalen. Ook de gemotiveerde student wordt aangepakt: een extra studie of vakkenpakket gaat moeilijk met het nieuwe beleid.

Vooraf studentenverenigingen gaan harde tijden tegemoet: wie wil immers nog een jaar vrij maken om een bestuursfunctie te bekleden? Of überhaupt commissiewerk verrichten?

Het meest frustrerende van allemaal is nog dat dit nieuwe beleid wordt gemaakt door een stel bejaarde ministers die vroeger wél de tijd hadden om als eeuwige student te leven. Het bevestigt weer eens hoe hypocriet de politiek kan zijn. Zo deed onze eigen premier maar liefst 7 jaar over zijn studie geschiedenis.

Achteraf gezien niks om voor te schamen. In de tijd dat hij studeerde is hij twee jaar lang voorzitter geweest van de JOVD, waar hij zichzelf goed heeft weten te ontwikkelen. Niks mis dus met studievertraging. Waarom dan toch zo'n harde aanpak?

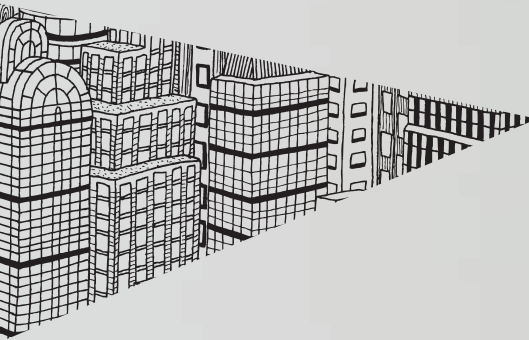
Enfin, of de nieuwe regering een fris geluid vormt in Den Haag valt dus te betwisten. Toch is het erg makkelijk om de boze vinger naar Rutte I te wijzen. Wat als PvdA wel 1 zetel meer had gewonnen? Dan had het linkse kabinet allang de prestatiebeurs ingeruild voor een sociale lening. Ik vraag me dan sterk af of ik dan financieel beter af was geweest...

Met dit nummer staan we aan het begin van een nieuw decennium. 2011 belooft weer veel nieuwe ontwikkelingen mee te maken, zoals de opkomst van populistische regeringen. Nu is het aan de Novum om er een frisse blik op te werpen.

Raphaël Donkersloot
hoofdredacteur Novum

Studerend Nederland schreeuwt moord en brand en voorspelt de ondergang van het Hogere Onderwijs.

Masterclass New York

Welcome to the city that never sleeps

Ga jij mee naar New York? Van donderdag 5 tot maandag 9 mei 2011 organiseert Holland Van Gijzen een bruisende masterclass naar the city that never sleeps: New York. Deze dagen werk je met een team aan diverse interessante cases op onze Dutch Desk. Hierbij word je begeleid door ervaren advocaten uit de praktijk. Daarnaast maak je kennis met ons kantoor en halen we natuurlijk alles uit New York wat er in zit. Ben je derdejaars of masterstudent Nederlands recht of Notarieel recht en durf jij je tanden te zetten in deze pittige masterclass? Kijk dan voor meer informatie op www.hollandlaw.nl/masterclass en schrijf je in vóór 25 februari 2011.

HOLLAND VAN GIJZEN
ADVOCATEN EN NOTARISSEN

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	3
Verdieping	4
Het Gesprek	8
Opinie	13
Special	14
Varia	20
Extracurriculair	22
Verenigingen	25
Zaak van de maand	30
De Recensie	32
Miscellanea	34
Faculteitszaken	36

NOVUM is het maandblad van de Juridische Faculteitsvereniging Grotius te Leiden. Novum is ontstaan uit een fusie tussen het faculteitsblad Trias (1968) en het blad Request (1999) dat werd uitgegeven door het rechtenmentoraat Appel. NOVUM is aangesloten bij de Stichting Landelijk Overleg Juridische Faculteitsbladen (LOJF).

Oplage: 1750
Druk: Drukkerij Karstens
Basis ontwerp: Ratio Design
ISSN-nummer: 1567-7931

U kunt NOVUM vinden bij de ingang van de faculteit, het juridisch café, het restaurant en bij C131. De redactie behoudt zich het recht voor ingeleverde stukken niet te plaatsen of te wijzigen. De inhoud van de artikelen vertegenwoordigt niet noodzakelijkerwijs de mening van de redactie.

© Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gereproduceerd zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

Redactie

Hoofdredacteur
Raphael Donkersloot
novum@law.leidenuniv.nl
316 83 22 25 88

Eindredacteur
Maria van der Velden
novum@law.leidenuniv.nl
316 18 32 95 56

Redacteuren
Reijer Passchier
R_passchier@hotmail.com

Matthijs van der Kemp
matthijsvdkemp@gmail.com

Alexander Briejer
a.briejer@umail.leidenuniv.nl

Jelle Oud
Jelle_oud@hotmail.com

Pim Stokman
pimstokman@hotmail.com

Willem Kieviet
w.j.m.kieviet@umail.leidenuniv.nl

Claudia Bouteligier
c.bouteligier@gmail.com

Desi van de Laar
desivandelaar@gmail.com

Gersom Poot
gertpoot@gmail.com

Ferry Ortiz
Ferry.oz@gmail.com

Mandy Karel
Mandy_karel@hotmail.com

Thomas Weber
Thomas_91_91@hotmail.com

Maurits Helmich
m.m.helmich@gmail.com

Chaemin Kong
chaeminkong@live.nl

Boekrecensiste
Lieke Liefkes
Lieke_lief93@hotmail.com

Cartoonist
Timo Kortenbroek
Timoman64@hotmail.com

Adviesraad
Mw. Mr. P. Memelink, voorzitter RvA
Prof. Dr. A.O. Lubbers
Mw. Drs. A.F.M. van der Helm
Mw. Mr. C. de Kruijff
Mr. G.K. Schoep
Liset Tijs, Assessor Fdr
Danya Alsemgeest, praeses JFV Grotius

Contact
novum@law.leidenuniv.nl

Door Thomas Weber

de verdieping

We, the People

Als een jonge en versplinterde politieke beweging vertolkt de Tea Party-beweging sinds 2009 een (on)fris geluid in het Amerikaanse politieke debat. De conservatieve en libertarische groepering is zeer populistisch en vergelijkingen met het Europees populisme blijven dan ook niet uit. Vaak ten onrechte, want de Tea Party wijkt op fundamentele punten af van haar transatlantische zusjes. Zo hebben ze in Amerika de discussie doen wederoplaaien wat de Amerikaanse grondwet nu eigenlijk betekent en hoe die toegepast moet worden. Iets wat we de PVV niet snel zien doen...

De interpretatie van de grondwet door de Tea Party-beweging valt in het algemeen te omschrijven met wat de Amerikanen noemen *originalism* (voor leesgemak vanaf hier aangeduid als originalisme). Dit is een moeilijk vast te pinnen begrip dat het best te omschrijven valt als de notie dat de wet, meer specifiek de grondwet, geïnterpreteerd dient te worden zoals de makers ervan het voor ogen hadden; nieuwe, moderne interpretaties worden als ongrondwettelijk beschouwd. Afwijken van de in de grondwet gestelde bevoegdheden is eveneens uit den boze. Het originalisme is dus te omschrijven als een vorm van legisme met een historisch tintje.

Sarah Palin, onderdeel van de Tea Party

Vier op de tien Amerikanen schijnt vóór deze interpretatiemethode te zijn. Aanhangers van de stroming stellen dat originalisme de enige interpretatie is die trouw blijft aan de originele tekst. In de tekst is immers de wil van het volk neergelegd. Maar de doctrine is verre van perfect. De Amerikaanse grondwet stamt uit 1787. Is het wel mogelijk de wil van de makers te kennen? Was er überhaupt sprake van een uniforme wil onder de makers? De grondwet werd in veel staten maar met nipte meerderheid aangenomen, in ieder geval nergens zonder slag of stoot. Benjamin Franklin *himself* gaf aan dat hij het niet met de gehele tekst eens was. En, gegeven dat we de wil van de makers inderdaad kennen, levert het dan een werkbare situatie op om die vandaag de dag toe te passen?

Neem als voorbeeld het tweede amendement op de grondwet, geratificeerd in 1791. Amendement II luidt als volgt: “*A well regulated Militia, being necessary to the security of a free State, the right of the people to keep and bear Arms, shall not be infringed.*” Tot ver in de twintigste eeuw heerste de opvatting dat dit artikel het (behoorlijk toegespitste) recht beschermt om een burgerwacht (*Militia*) te vormen. In de jaren zeventig echter begonnen lobbyisten van de wapenindustrie, bezorgd om de recente toename in anti-wapenwetgeving, ervoor te pleiten dat dit artikel het recht van individuen beschermt wapens te bezitten. Warren Burger, voormalig voorzitter van het Amerikaanse Federaal Hooggeerechtshof (de *Supreme Court*), noemde dit jaren later in een interview “*one of the greatest piece of fraud, I repeat the word ‘fraud,’ on*

the American public by special interest groups that I have ever seen in my lifetime.”¹

Maar zijn uitlatingen kwamen te laat, het tij was gekeerd. Tot op de dag van vandaag is het algemeen geaccepteerd dat amendement II het recht van individuen beschermt om wapens te dragen, onafhankelijk van het recht om een burgerwacht te vormen. In 2008 werd dit bevestigd door de Supreme Court.² Originalisme, juist populair in de conservatieve hoek waaruit ook wapenbezit veel steun vindt, is niet toereikend gebleken.

In 2004 publiceerde Larry D. Kramer, decaan van de Stanford Law School het boek *The People Themselves - Popular constitutionalism and judicial review*. Het is geen pleidooi tegen originalisme, maar vóór wat Kramer zelf noemt *popular constitutionalism*. Hierin wordt enerzijds de letter van de grondwet gerespecteerd en anderzijds het recht om die te interpreteren, niet aan de rechtsprekende macht, maar aan het volk zelf toegekend.³ “Basically, it’s the idea that final authority to control the interpretation and implementation of constitutional law resides at all times in the community in an active sense.”⁴

Ook deze theorie bleef niet zonder kritiek. Critici deden het af als een populistisch geschrift dat valselyk wordt gestaafd met historische argumenten. In tegenstelling tot de grondwet dichterbij het volk te brengen, schrapt Kramer’s theorie het woord ‘wet’ uit

Grondwettig of niet, het is deze visie die de discussie over de grondwet in de VS zo levendig maakt, en het respect voor burgerrechten groot.

‘grondwet’ volledig, schrijft Laurence H. Tribe, *professor of constitutional law* aan Harvard University. “For if constitutional law were but a vessel into which the people could pour whatever they wanted it to contain at any given moment, wouldn’t the whole point of framing a constitution have been lost?”⁵

Grondwettig of niet, het is deze visie die de discussie over de grondwet in de VS zo levendig maakt, en het respect voor burgerrechten groot. Men durft vragen te stellen over de grondwettelijkheid van het gezondheidsstelsel, wapenbezit, en zelfs het martelen van gevangenen in het belang van de staatsveiligheid. Dit in tegenstelling tot Nederland, waar het publieke debat beheerst wordt door een “consensusmentaliteit”, waardoor bijvoorbeeld de visie van de PVV op de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van godsdienst eerder geabsorbeerd wordt dan ter discussie gesteld, stelde James Kennedy enkele maanden geleden in het NRC Handelsblad.⁶

Samenvattend kunnen we constateren dat de Tea Party-beweging voorlopig slechts een marginale invloed zal hebben op de Amerikaanse politiek. Maar de discussie over de betekenis van onze grondwet, die geen preambule bevat en waarin nota bene niet eens de Hoge Raad de bevoegdheid heeft de grondwettelijkheid van wetgeving te toetsen, zou in Nederland ook wel eens gevoerd mogen worden. Een klein voorzetje daarvoor werd recentelijk gegeven bij de opening van de website www.denederlandsegrondwet.nl. De website, in augustus 2010 geopend door toenmalig minister van Justitie Hirsch Ballin, bevat de volledige tekst van de grondwet inclusief wetsgeschiedenis en een ‘Grondwet in eenvoudig Nederlands’.

Nu is het zaak dat de Nederlandse burger de tekst eens goed onder de loep neemt, de pen oppakt of de mond opent, en de discussie aangaat over wat de grondwet moet betekenen. En laten we ons daarbij dan niet laten leiden door wat Thorbecke voor ogen had toen hij de tekst schreef, maar bij wat hij vandaag voor ons betekent en zou moeten betekenen. Misschien dat wij dan bij een volgende grondwetsherziening in navolging van de Amerikanen een preambule kunnen toevoegen die begint met een welgemeend “Wij, het Volk”.

- 1 Jill Lepore, *The commandments* (2011), http://www.newyorker.com/arts/critics/atlarge/2011/01/17/110117crat_atlarge_lepore
- 2 *District of Columbia v. Heller*, 554 U.S. 570 (2008)
- 3 Larry D. Kramer, *The People Themselves* (New York 2004), te vinden in de bibliotheek van het Kamerlingh Onnes Gebouw.
- 4 Adam Liptak, *Tea-ing Up the Constitution* (2010), <http://www.nytimes.com/2010/03/14/weekinreview/14liptak.html>
- 5 Laurence H. Tribe, “The People Themselves”: Judicial Populism (2004), http://www.nytimes.com/2004/10/24/books/review/24TRIBEL.html?_r=1
- 6 James Kennedy, Europees populisme is bedreigender dan de Amerikaanse Tea Party, *NRC Handelsblad*, zaterdag 2 oktober & zondag 3 oktober 2010

Fiets van de zaak?

Opleiding van de zaak?

Rondje van de zaak?

Word advocaat-stagiair bij Clifford Chance

Vind jij een goede sfeer op je werk ook belangrijk? Word dan advocaat-stagiair bij Clifford Chance, één van de meest toonaangevende advocatenkantoren ter wereld. Bij Clifford Chance werk je vaak aan grensoverschrijdende deals. Dat is hard werken, maar er is ook tijd voor ontspanning. En dat maakt het werken bij Clifford Chance wel zo leuk.

Ook die internationale topdeal afsluiten met een gezellige vrijdagmiddagborrel?

Solliciteer nu op wordadvocaatstagiair.nl en begin je weekend met een rondje van de zaak!

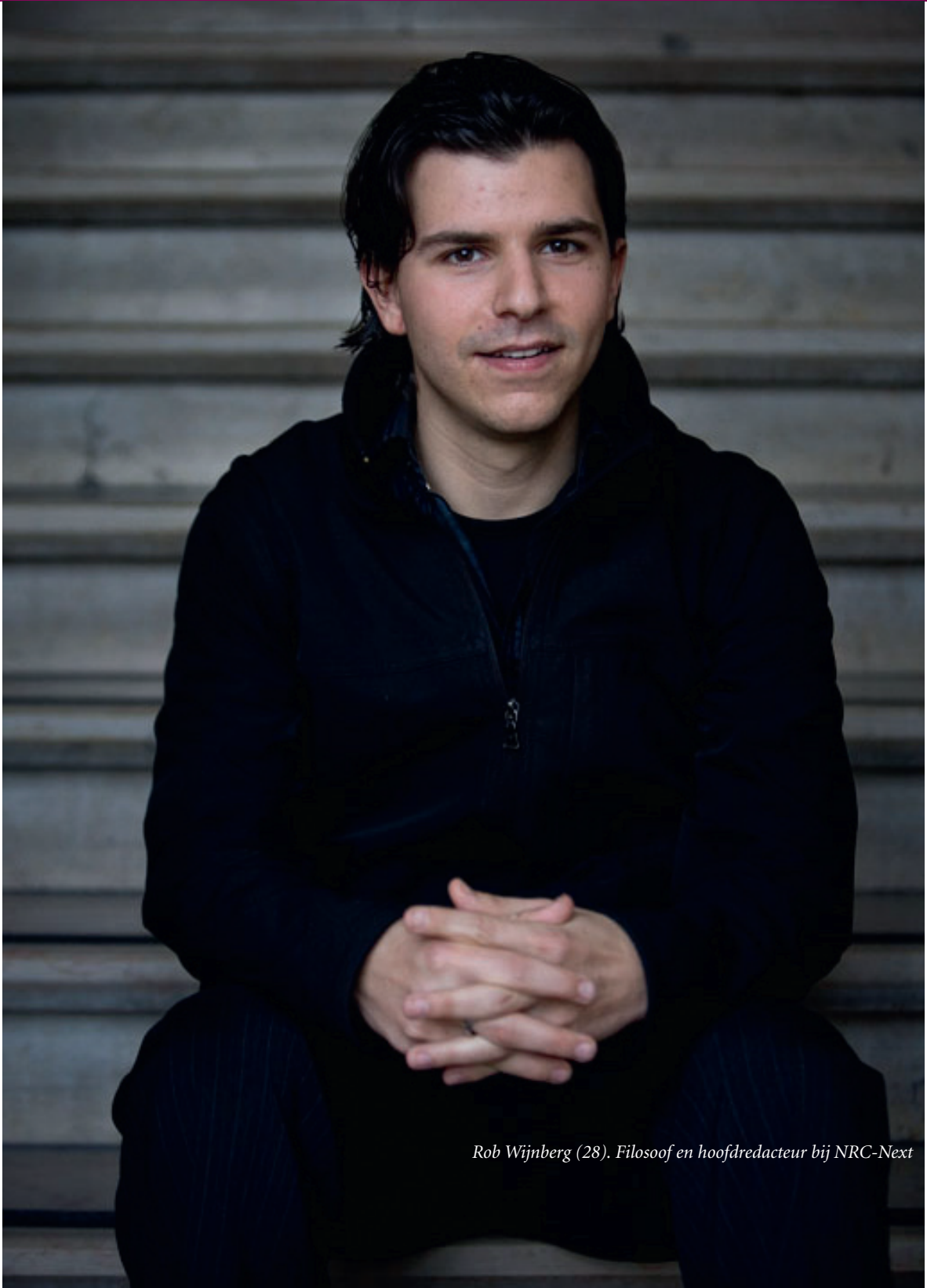
C L I F F O R D
C H A N C E

wordadvocaatstagiair.nl

Door Ferry Ortiz en Raphael Donkersloot

In gesprek met

Rob Wijnberg

Rob Wijnberg (28). Filosoof en hoofdredacteur bij NRC-Next

In het Nederlandse medialandschap ontwikkelt Rob Wijnberg (28) zich tot een grote naam. Hij is hoofdredacteur van de nrcnext, schrijft filosofische essays in het NRC Weekblad en heeft vijf boeken op zijn naam staan, waaronder de bestseller *Nietzsche en Kant lezen de krant*. Onder het thema ‘een fris geluid’ heeft Novum het voorrecht om in gesprek te gaan met deze filosoof en journalist.

‘Ah, ik zie dat jullie mijn gehele oeuvre hebben meegenomen.’ Bij zijn binnenkomst wijst Wijnberg naar de stapel boeken die Ferry had meegenomen. Hij groet ons vriendelijk en bestelt bij de bar een kop koffie. ‘Maak je geen zorgen.’ Verzeker ik hem. ‘We zullen je niet bombarderen met veel vragen over je boeken. De inhoud daarvan leidt namelijk niet vaak tot vraagtekens. Wel willen we de boeken enigszins koppelen aan drie algemene onderwerpen: de filosofie, de media en het onderwijs in Nederland.’ Wijnberg knikt ineenstemmend. ‘Goed, te beginnen bij filosofie...’

Filosofie

Wanneer mag iemand zichzelf een filosoof noemen?

‘Goede vraag. Het is geen beschermde titel, dus eigenlijk mag iedereen zich filosoof noemen. Ik zou zelf willen zeggen dat dat niet eens onterecht is.

Je hebt filosofie in de academische zin van het woord. Het vak filosofie dat door oude grijze mannen met baarden ergens op een universiteitskamertje wordt beoefend, dat is het beeld. Die mensen doen dan langlopende studies naar ingewikkelde zaken als bijvoorbeeld de ontologie onder Heidegger. Dat wordt over het algemeen gezien als filosofie.

Je kunt begrippen pas definiëren als je ze relateert.

Dat is ook een beetje het verwijt dat ik kreeg van Menno Lievers, die zei dat ik geen filosofie bedreef omdat ik te weinig toevoeg aan de filosofie. Het is niet zo dat er uit mijn boeken nieuwe stof ontstaat. Ik definieer begrippen niet opnieuw, zoals John Rawls heeft geprobeerd rechtvaardigheid opnieuw te definiëren.’

‘Maar dat is niet alleen filosofie en dat is niet hoe ik filosofie bedrijf. Filosofie is in mijn optiek overall, en daarmee bedoel ik dat iedereen wel een filosofie heeft. Iedereen heeft een manier van denken, iedereen maakt impliciete en expliciete aannames over wat waar is, wat goed is, wat realiteit is, wat hij of zij accepteert als feit of niet. Dat zie je bijvoorbeeld op websites waar mensen kunnen reageren op nieuwsartikelen. Filosofie laat zien hoe het kan dat twee personen naar hetzelfde ding of fenomeen kunnen kijken en toch iets heel anders kunnen zien. Maar de meeste mensen zijn zich niet bewust van het feit dat dat filosofisch is en dat dat voor een deel, indirect, beïnvloed is door grote denkers uit het verleden. Als ik het heb over filosofie, dan heb ik het eigenlijk over ‘hoe zien mensen de wereld zien’ en ‘kun je hoe mensen die wereld zien herleiden tot de denkers die daar het meest prominent in zijn en dat het beste en het scherpste hebben geformuleerd’. Als je die denkers bestudeert en leert en begrijpt, dan begrijp je automatisch ook je buurman beter.’

Zouden we dan de boeken en de essays die je schrijft toegepaste filosofie kunnen noemen?

‘Zo zou je het kunnen noemen.

Mijn filosofie is toegepast in zoverre dat ik suggereer dat hoe persoon X denkt over onderwerp Y te herleiden is tot hoe een bekende denker uit het verleden dacht over onderwerp Y. Dat betekent niet dat persoon X het werk van die bekende denker bestudeerd heeft en daarom nu zo denkt, maar dat hij er indirect door beïnvloed is. Daar zijn mensen zich niet van bewust.’

‘Neem bijvoorbeeld Rita Verdonk. Zij zegt altijd ‘regels zijn regels’. Daar schuilt een opvatting achter over wat regels zijn en dat die op iedereen in gelijke gevallen moeten worden toegepast. Dat idee is niet altijd al geweest. Dat idee heeft een geschiedenis en een beginpunt. Ergens is dat concept ontstaan en in de loop der tijd is dat door bekende denkers uitgewerkt. Daar baseert Rita Verdonk nu haar politiek op. Dus als je die geschiedenis kent, dan snap je beter waarom Rita vindt dat als Ayaan Hirsi Ali heeft gelogen bij haar asielaanvraag, haar paspoort moet worden afgenomen. Dat is de regel. En dan snap je ook beter waarom bijvoorbeeld Wouter Bos dat niet vindt, omdat hij die filosofische aanname ‘regels zijn regels’ niet onderschrijft. Voor hem is de context en het effect belangrijker dan de regels zelf. Je zou kunnen zeggen dat Rita Verdonk een Kantiaanse verlichtingsdenker is, moraal gezien, en dat Wouter Bos meer een pragmaticus is. Die begrippen staan dan voor denkwijze. Ik probeer dus aan te tonen dat haar slogan ‘regels zijn regels’ niet zomaar verzonnen is, maar logisch voortvloeit uit haar hele wereldbeeld. Het is een wereldbeeld dat ook in Amerika alom tegenwoordig is. Amerika is een principle-based society.’

De meeste wetenschappen zijn gericht op het beantwoorden van vragen, maar filosofie roept toch alleen maar meer vragen op?

‘Dat ben ik niet met je eens. Alle vragen die de filosofie oproept, beantwoordt het ook. Alleen zijn de grote vragen uit de filosofie nooit definitief beantwoordt. Er is nooit een vraag zo uitputtend beantwoordt dat er gezegd kan worden dat het klaar is en dat de vraag in de kast kan. Het zijn geen vragen als hoeveel is één plus één.’

‘Er is een heel bekend boek dat ‘De hitchhiker’s guide to the galaxy’ heet. Daar komt een machine in voor die het antwoord op alle vragen uitrekenet. Het is een enorme computer die zeven miljoen jaar aan het pruttelen was toen het antwoord er eindelijk uitkwam: 46. Alle mensen die in spanning aan het wachten waren en na al die jaren het antwoord kregen waren verbaasd en zeiden ‘wat is dit’ en ‘hier kunnen we niets mee!’ Waarop de machine antwoordde ‘ik weet toch wel echt zeker dat dit het goede antwoord is, ik weet alleen niet zeker meer wat de vraag was.’

‘Dat is net zo met de filosofie. Op de vraag ‘wat is waar?’ kan ik je tien verschillende elkaar uitsluitende antwoorden geven, omdat de vraag ook op verschillende manieren geïnterpreteerd kan worden. Er is daarom ook nooit consensus over bereikt. Wetenschap bereikt consensus omdat de resultaten getoetst kunnen worden aan vooraf gestelde *doelen*. In de filosofie staat die doelen echter juist *ter discussie*. Wat is immers een goede samenleving? Wat is goed en kwaad, wat is waar? Pragmatische filosofen zeggen daarom dat het er niet toe doet dat we geen uitputtende definitie van ‘waar’ hebben, omdat we weten hoe we het moeten gebruiken. Volgens

'Je kan pas een gefundeerd oordeel over iets hebben als je de achterliggende context ervan kent.'

hen voegt een definitie van 'waar' daarom niets toe. Theoretische definities hebben in principe geen waarde als het niet praktisch toegepast kan worden. De vraag of iets waar is, hangt af van de wijze waarop je het wil gebruiken. Een soort 'waar' zonder een relatie tot een bepaald doel, is zinloos. Een absolute op zichzelf staande definitie van waarheid bestaat niet. Om terug te komen op het antwoord '46' uit het boek, dat heeft voor niemand betekenis omdat het geen relatie heeft tot een bepaald doel. Je vraagt je af 46 van wat? Je kunt begrippen pas definiëren als je ze relateert.'

Media

In uw boek Nietzsche en Kant lezen de krant stelt u dat een krant die streeft naar eerlijke, waarachtige verslaggeving nooit zou verkopen. Een opmerkelijke statement, gezien het feit dat u hoofdredacteur bent van de NRC-next. Kunt u die stelling nader toelichten?

'Bij die stelling is het belangrijk om allereerst stil te staan bij de definitie van waarheid. Wat is immers de 'waarheid'? Nietzsche

stelde dat de absolute waarheid niet bestaat: er zijn geen feiten, slechts interpretaties. Als journalist sluit ik me daar bij aan. Elk verslag wat je maakt in de journalistiek kan namelijk nooit volledig zijn.

Zo worden er op allerlei niveaus keuzes gemaakt. Nietzsche onderscheidt er hier drie. Allereerst is er het taalkundig niveau: de waarheid moet je kunnen bevatten in woorden en daarvoor moet je keuzes maken. Vervolgens construeer je uit deze woorden weer een persoonlijk oordeel die tenslotte weer wordt beïnvloed door je persoonlijke perceptie. Deze drie niveaus tezamen maken dat alles wat je zegt *perspectivistisch* is. Hierdoor kan je verklaren dat journalisten als het ware gevangen zitten in hun eigen perspectief en dat objectieve verslaggeving eigenlijk niet mogelijk is. Zie dit echter niet als een tekortkoming voor hun beroep. Het is eerder een soort menselijke toestand.

Bij het maken van een krant zou het dus geen streven moeten zijn om alle perspectieven te vermelden ter wille van de waarheid. Dat zou simpelweg onmogelijk zijn. Bovendien is dat ideaal zelf ook

weer een perspectief en kan je als journalist onmogelijk rekening houden met het oneindige register aan meningen. Een krant die dat soort journalistiek toepast, zou dus niet alleen niemand lezen, maar zou ook onleesbaar zijn.'

Een krant moet dus niet tevergeefs zoeken naar de absolute waarheid. Waar zou een krant zich dan wel op moeten richten?

'Zoals gezegd is streven naar de absolute waarheid nutteloos. Wel zijn er natuurlijk andere middelen om de kwaliteit van een krant te waarborgen. Bij de NRC-next proberen wij het nieuws bijvoorbeeld in een zo breed mogelijke context te plaatsen. Ook deze context kan natuurlijk weer onvolledig zijn. Echter, des te meer je een artikel kan uitbreiden met context, des te beter krijgt de lezer een beeld van hoe hij de feiten moet beoordelen.

Als de lezer bijvoorbeeld bij een gebeurtenis historische informatie meekrijgt kan hij beter beoordelen of die gebeurtenis een opmerkelijk incident is, of dat het logischerwijs vaker voorkomt. Door dergelijke informatie over de context ben je beter in staat om een gefundeerd oordeel te vellen over wat je leest.

In het Nederlandse medialandschap wordt dit helaas zelden toegepast. De achtergrond van een bepaald onderwerp wordt gegeven en daarbij gelijk de relevante opinies. Daar zit de kern van het probleem. Er is nauwelijks een brug te slaan tussen de feiten enerzijds en de meningen daarover anderzijds. Een voorbeeld: stel dat in de krant staat dat het kabinet een streng immigratiebeleid voert. Je kunt hierover niet oordelen als je het aan niets kunt relateren. Je zou informatie nodig moeten hebben die het antwoord kan geven op vragen zoals: hoe is dat in andere landen? In welke schaal is het beleid streng? Hoe zit dit historisch? Zijn we strenger dan ooit, of zitten we nu slechts in een dipje? Dat soort historische, statistische, geografische informatie ontbreekt in de meeste kranten. Als je echter probeert een krant te maken die deze informatie wel geeft, dan krijg je misschien niet meer een waarachtige krant, maar wel een kwalitatief betere krant.'

Het streven naar de absolute waarheid is nutteloos. Waar moet een kwaliteitskrant zich dan op richten?

Wat onderscheidt de nrc-next van andere dagbladen?

'Naast het feit dat wij naar een bredere context streven heeft onze krant nog een onderscheidend aspect: de redactie kiest uiterst zorgvuldig het nieuws uit. Dit heeft grote gevolgen voor de inhoud van de krant en kan een beperkende werking hebben. Zo hoor ik vaak dat er in een krant als *De Volkskrant* veel meer staat. Dat klopt ook en dat is ook onze bedoeling. Wij willen namelijk een scherpere keuze kunnen maken over wat we echt belangrijk vinden en wat we minder belangrijk vinden om openbaar te maken. Hierdoor ontstaat inderdaad een grote kans dat je in onze krant niet altijd iets terugvindt dat je gelijk aanspreekt. Het geeft ons echter wel de mogelijkheid de gekozen onderwerpen uitgebreider te belichten. Voorts kunnen we er beter over na te denken en er per onderwerp meer tijd in te steken. Deze keuze leek ons beter dan er naar te streven alles wat maar enigszins relevant is, in de krant te plaatsen zonder het ook maar goed te kunnen belichten.'

Bij de nrc-next wordt er dus ook gekozen om veel nieuws weg te laten. Heeft uw krant dan nog wel nieuwswaarde?

'Er moet een balans worden gevonden tussen enerzijds het nieuws

En mijn tafelheer is Plato: Het laatst verschenen boek van Wijnberg

dat nu eenmaal het nieuws is, en anderzijds nieuws dat is ontstaan uit een keuze van een journalist.

Belangrijk in elke krant blijft natuurlijk de vaste rode draad van het nieuws aan te houden. Het zou immers vreemd zijn als je een krant maakt die totaal anders is dan alle andere media bij elkaar. Bijvoorbeeld als Obama in de VS een historische zorgwet invoert is het raar als je dat niet in je krant zet omdat je zo nodig iets anders wilde doen.'

'Toch bestaat er het gevaar dat de krant de lezer overbodige informatie oplegt. Dit heeft als oorzaak dat de meeste kranten de neiging hebben om alles wat aan nieuws is gerelateerd te kopiëren bij ander media. Dit geschiedt dan onder het motto: we mogen het niet gemist hebben! Dit kopie gedrag proberen we bij nrc-next gelukkig af te leren. De gemiddelde lezer pakt namelijk niet meer de krant om het laatste nieuws te kunnen volgen. Deze krijgt het nieuws namelijk al mee via het journaal, de radio, nu.nl en andere toegankelijke bronnen.

Bij het maken van de krant proberen wij hier al rekening mee te houden en proberen juist waarde toe te voegen aan dat wat de lezer al van het nieuws weet.

De functie van de krant is tenslotte in rap tempo veranderd. Terwijl het vroeger de bringer van het laatste nieuws was, is het nu een middel om je er meer in te verdiepen. In de jaren 60 stond een man met de krant op straat en riep: *breaking news! breaking news!* Tegenwoordig is dit nog moeilijk denkbaar. Om dit te weerleggen moet je niet krampachtig het laatste nieuws proberen bij te benen, maar moet je van je zwakte je sterkte maken door er gebruik van te maken. Het geven van een bredere context is daar een goed voorbeeld van.'

III Onderwijs

Zou er op de middelbare school meer aandacht moeten komen voor de filosofie?

'Ik zou het meer toejuichen als filosofie een integraal onderdeel zou worden van elk vak. Achter alle vakken schuilt wel een bepaalde denkwijze. Het probleem van een apart vak filosofie is dat de middelbare school toegankelijk moet blijven. Als je in een apart vak allerlei moeilijk theorieën gaat behandelen, dan zal dat bij middelbare scholieren niet aanslaan. Daarom lijkt het mij beter om filosofie integraal in andere vakken op te nemen, zodat mensen het onbewust oppikken. Als je tegen middelbare scholieren zegt 'dit is Plato en dit dacht hij' dan kunnen zij er niets mee. Met andere woorden, filosofie moet zich relateren aan iets wat tastbaar en actueel is. Neem een willekeurig onderwerp uit mijn boek 'Mijn tafelheer is Plato': Waarom zijn mensenrechten in China een moeilijk onderwerp? Dat ging toen over de Olympische spelen. Dat zou je zo kunnen behandelen in een geschiedenisles. Want om te begrijpen waarom dat zo is, moet je iets van de Chinese geschiedenis begrijpen. Chinezen denken minder vanuit het individu, maar meer vanuit de groep. Op die manier maak je het onderwerp tastbaar en relateer je het aan iets wat actueel is. Als een docent van wat voor vak dan ook zichzelf vaker de vraag stelt van 'waarom is dit belangrijk?' dan krijg je al heel snel filosofische antwoorden. Op die manier wordt filosofie een integraal onderdeel van elk vak en maak je het onderwerp belangrijk bij de scholier.'

Filosofische hit Nietzsche en Kant lezen de Krant (2009)

Wat zou je rechtenstudenten willen geven?

'De insteek van de meeste studenten is: hoe haal ik een 6 voor dit tentamen? Dat is de zesjescultuur. Als je beter je best wil doen dan gemiddeld, wordt je al snel als strebertje beschouwt. Ik zou studenten willen meegeven dat ze zich niet bezwaard moeten voelen om beter hun best te doen dan het gemiddelde.'

'Veel studenten creëren een soort vrijblijvendheid en ontlopen de verantwoordelijkheid die het 'je best doen' met zich meebrengt, namelijk dat je het dan ook moet waarmaken. Anders gezegd: door er laconiek en makkelijk over te doen, ontslaat het je van het moeten presteren. Terwijl als je zegt dat je iets wil halen en dat het belangrijk voor je is, dat dan een soort verplichting op je legt die je ook waar moet maken. De kans op falen is daardoor groter. Ik denk dat niet zozeer luiheid, maar juist de angst om te falen de oorzaak is van de zesjescultuur. Niets of weinig doen is veel veiliger dan ergens voor gaan. Want je kunt nooit afgaan, als je de verwachtingen over jezelf zo laag mogelijk houdt. Nelson Mandela zei ooit: "people don't fear failure, people fear succes".

Laat je ambities niet bepalen door het gemiddelde niveau van de je omgeving. Durf onderscheidend te zijn!

'Ik heb de indruk dat dat vooral op jonge mensen van toepassing is. Zij denken in de trend van 'het is een grote wereld, het maakt toch niets uit wat ik doe' en geven daarom niet alles wat ze in hun mars hebben. Ze vinden dat het niet veel zin heeft om heel erg je best te doen, omdat het niet erg loont. Maar ik vind dat je op z'n minst de illusie moet koesteren dat het er wel toe doet wat jij doet, en dat het dus wel zin heeft om je best te doen.'

'Van te voren uitrekenen en bedenken waarom iets kan mislukken en het daarom maar niet doen, is altijd minder, dan iets proberen en tot de conclusie te komen dat het niet gelukt is of dat het minder goed gelukt is dan gehoopt. Bij dat laatste ben je in ieder geval een ervaring rijker, maar het vergt wel wat zelfvertrouwen. Uiteindelijk bepaal jij zelf hoever je komt. Je bent heel verkeerd bezig als je je conformeeert aan de verwachtingen van de groep. De groep is het gemiddelde, en het gemiddelde is een slechte graadmeter. Laat je ambities dus niet bepalen door het gemiddelde. Durf onderscheidend te zijn!' ■

Rob Wijnberg en zijn oeuvre

11 augustus 1982: geboren te Winschoten

Maart 2007: *Boeiuh - Het stille protest van de jeugd*

2008: *In Dubio - vrijheid van meningsuiting om het recht om te twijfelen*

2009: *Nietzsche en Kant lezen de krant*

2010: *Dus ik ben*

2010: *En mijn tafelheer is Plato*

Opinie

Open brief aan alle docenten van de faculteit

Geachte docenten,

Deze brief is een oproep aan u! Velen van u geven fantastisch onderwijs, hebben veel aandacht voor studenten en treden hen met passie tegemoet. Des te erger is het volgende misbruik dat van uw goedheid wordt gemaakt. Structureel worden uw hoor- en werkcolleges ernstig verstoord. Niet alleen moet dit vreselijk frustrerend zijn voor uzelf, er zijn vele studenten die met u mee lijden. Ik zou u namens hen willen vragen om collectief de volgende maatregelen te nemen om de orde in de collegezalen te herstellen, zodat er weer ouderwets college 'genoten' kan worden.

Structureel worden uw hoor- en werkcolleges ernstig verstoord.

Weiger onvoorbereide studenten bij werkcolleges! Hoe? Heel simpel: vraag aan het begin van elk werkcollege wie niet voorbereid is en verzoek vriendelijk doch dringend deze studenten de zaal te verlaten. Waarom zou ik dit doen? Vraagt u zich af. Ze kunnen er toch gewoon bij blijven zitten? Deze gedachte is vriendelijk, maar erg nadelig voor de kwaliteit van het college. Veel docenten proberen namelijk hun onderwijs op allerlei manieren interactief te maken, zij starten een discussie of laten studenten antwoord geven op vragen. Zij lopen echter tegen een muur: het gros van de aanwezigen is onvoorbereid. De enkeling die dat wel is, heeft geen zin zijn met zorg gemaakte huiswerk prijs te geven aan een stelletje onbenullen (en geef hem eens ongelijk!). Het resultaat is dat u de antwoorden aan het voorlezen bent en iedereen deze overschrijft. Had u zich dit zo voorgesteld? Voor de student is het college een stuk saaier, terwijl dit niet nodig was geweest. Bovendien zullen steeds minder studenten gemotiveerd zijn om zich voor te bereiden. Erg menselijk, maar ook vreselijke zonde. Een kwalijke mentaliteit blijft structureel onbestraft met alle gevolgen voor het klimaat in de collegezalen.

Weiger telaarcomers! Gun uzelf dit genoeg. Het zijn altijd dezelfde, zij die met veel herrie, bombarie en een rotsmoes (of erger: een arrogante bek) de zaal veel te laat binnenlopen. Hierdoor wordt stevast het eerste kwartier van een college ruw verstoord. En niet alleen dit, het gebeurt tweemaal! Want in de

pauze herhaalt het riedeltje zich op nog veel ergerlijke wijze, nu met de cappuccino's van het juridisch café in de hand. Er is een collega onder u die dit probleem briljant en op eenvoudige wijze oplost. Hij doet simpelweg aan het begin van zijn college de deur op slot. Heerlijk! Wat een verademing. U wilt niet weten hoeveel plezier hij hier zichzelf en vele honderden studenten mee doet.

Hij doet simpelweg aan het begin van zijn college de deur op slot. Heerlijk!

Verbied laptops! Het worden er steeds meer en het zijn de parasieten van de collegezaal. Ik zal u schetsen wat voor invloed deze modieuze gadgets hebben. Aan het begin van elk college moeten soms wel tien van deze ondingen aan het lichtnet gekoppeld worden. Dan gaat de klep omhoog en zit een student verscholen achter zijn 18inch scherm. Vervolgens is hij zo druk met typen en de opmaak van zijn document dat elke directe communicatie met de verdigitaliseerde student onmogelijk is. U deelt ook vast wel de volgende ervaring: als je een dergelijke student na een uitleg vraagt wat hij zojuist met veel herrie in zijn laptop geramd heeft, dan heeft hij of zij geen idee.

Na dit praktische bezwaar heb ik u nog niet eens het ergste verklapt, namelijk dat veel van mijn medestudenten vooral in hoorcolleges msn'en, facebooken of zelfs gamen! Sommigen doen dit zelfs schaamteloos wanneer zij met hun joekel van een laptop voor in de zaal zitten, waardoor een groot deel van de aanwezigen gedwongen wordt mee te genieten. Dit gedrag is natuurlijk verwerpelijk op zich, maar erger is dat vele aanwezige studenten, die gewoon normaal aantekeningen op een bescheiden, ouderwets, maar o zo handig papiertje maken, grote moeite hebben zich te concentreren.

Kortom, zo veel stelt het niet voor. Ik voorspel u, als deze drie kleine maatregelen worden toegevoegd aan alles wat in de afgelopen jaren gebeurd is, is het onderwijs niet fantastisch, maar geweldig!

Hoogachtend,

F. de Bree

special

Veranderende ijkpunten: onze conceptie van natuur

Het staat buiten kijf dat de mens invloed heeft en had op de natuur en op haar ontwikkeling. Zo zijn er voorbeelden van dieren die door menselijk toedoen zijn verdwenen, zoals de dodo. Deze vogel die op het eiland Mauritius leefde bleef tot de zestiende eeuw behoed van menselijke invloeden. Het eiland werd ontdekt door Portugese zeevaarders, die werden opgevolgd door Nederlandse zeelieden. In 1644 werd Mauritius zelfs een Nederlandse kolonie en daarmee was het lot van de dodo bezegeld. Niet omdat hij als voedsel diende, want het vlees schijnt bijzonder onsmakelijk te zijn geweest. Nee, het dier werd uitgeroeid omdat hij bijna tam was en niet kon vliegen. Het was een amuse sport om met een knuppel de hersenen van de dodo in te slaan. In 1681 was de dodo uitgestorven.

Iets soortgelijks heeft de mens gedaan met de natuur als geheel. Men heeft een ooit aaneengesloten natuurgebied met alleen maar

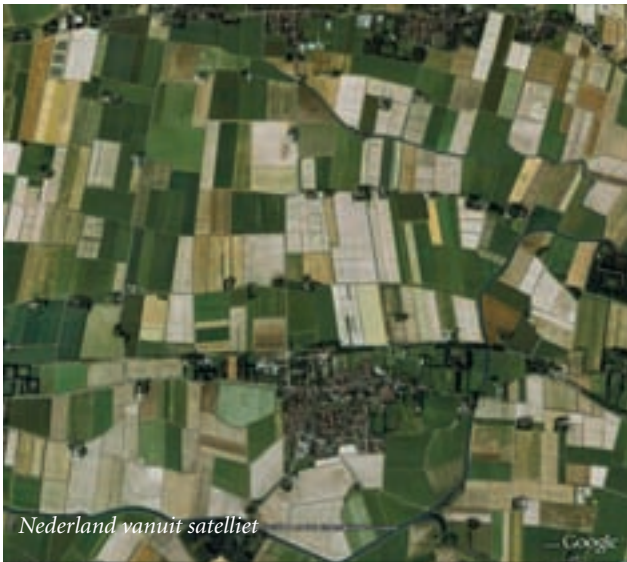
wilde planten- en diersoorten, die zich vrij konden bewegen, in miljoenen rechthoekige stukjes gesneden met de ploeg en spade. Op ieder rechthoekje worden een paar soorten planten geteeld of dieren gehouden ten behoeve van een bepaalde opbrengst; koeien voor melk of vlees, tarwe voor meel, suikerbieten voor suiker, en ga zo maar door. Die soorten hebben de plek ingenomen van de oorspronkelijke aanwezige soorten en verstoren de diversiteit aan ecotopen die hier vroeger was.

Als gevolg daarvan zijn veel planten en dieren verdwenen. De grote zilverreiger, het edelhert, de eland, de linde, de wilde peer en de wilde appel om er maar een paar te noemen.

Historisch overzicht

Het is waar dat er nog steeds wilde planten- en diersoorten op de perceeltjes groeien. Maar wat is dat ten opzichte van wat er ooit was? De jagers-verzamelaars, zo'n 14000 jaar geleden na de laatste ijstijd, leefden te midden van oerrunderen, edelherten, hazen en ganzen. Zij jaagden op deze dieren en verzamelden vruchten van eiken en hazelaars, haalden honing uit holle bomen en aten wortelknollen en bollen. Dit was alles wat er om hen heen was, en zij hadden daarom maar één referentiekader, één ijkpunt, namelijk dat wat wij natuur zouden hebben genoemd.

Ongeveer 5000 jaar later begon de steentijd, en werd in onze contreien de landbouw ingevoerd. De mens leefde toen in nederzettingen met daaromheen velden waar granen en andere gewassen werden verbouwd. Daarbuiten lag iets wat oneindig ver doorgaat. Aan de rand ervan weiden zij hun schapen en koeien op graslanden die her en der voorkwamen. Varkens werden vetgemest met eikels, appels, peren en kersen die van de bomen vielen of eruit werden geslagen. Af en toe werd er een boom gerooid om te gebruiken als bouwhout. Er liepen runderen en paarden rond in het wild. De steentijdmens beschikte nog over het ijkpunt van wat wij de natuur zouden hebben genoemd, zij konden aan de hand daarvan vaststellen wat de landbouw aan de natuur had veranderd.

Nederland vanuit satelliet

Door de toenamen van de bevolking en door technische ontwikkelingen als het winnen en toepassen van ijzer, werd het effect van landbouw en het winnen van brand- en bouwhout op de natuur alsmat groter. Botvondsten en analyses van stuifmeel van de begroeiing tonen aan dat de natuur van voor de invoering van land- en bosbouw nog steeds als ijkpunt aanwezig was en dat IJzertijdmensen nog steeds konden vaststellen hoe menselijk ingrijpen de natuur veranderd.

Zelfs in de Middeleeuwen was dat nog mogelijk, blijkt uit geschreven bronnen. Daarin staan bepalingen die landsheren uitvaardigden om het gebruik van de natuur, daarin ‘wildernis’ genoemd, te reguleren. Zij eigenden zich de wildernis toe op grond van het Romeinse recht, dat bepaalde dat wat geen duidelijke eigenaar had toeviel aan de landsheer. De Frankische en Karolingische koningen verklaarden zo vanaf de zesde eeuw op grond van het Romeinse recht de natuur, de wildernis, tot *forestis nostra*, en brachten het onder het *ius forestis*. Bewoners van buurtschappen en dorpen die met hun velden en hooilanden aan de wildernis grensden, hadden volgens de middeleeuwse mores wel het recht om van de wildernis gebruik te maken om in de levensbehoeften van hun huishouden, de nooddrift, te voorzien.¹ Dit gebruik hield het weiden van vee in, het vermesten van varkens op eikels en wild fruit en het winnen van brand- en bouwhout. Op grond van het toen geldende woudrecht eigenden de landsheren zich het exclusieve recht toe van jacht op bijvoorbeeld het edelhert, wisent en oerrund. Uit deze regelingen komt een beeld naar voren van een wildernis als geheel van rivieren, meren en moerassen, graslanden, struiken, bomen en bosschages, en geen gesloten bos, zoals de moderne betekenis van woud, Wald, forest en forêt suggereert.

In de laatste paar eeuwen is het hele laagland van Europa in cultuur gebracht. Wij zijn het ijkpunt voor de natuur, namelijk de wildernis, kwijt. Wat over is, is een in stukken gesneden kleed: rechthoekige stukjes met landbouw en houtteelt. De wilde planten die daartussen groeide en dieren die in de veekering leefden werden gezien als flora en fauna, en als ‘de natuur’, aldus de natuurbescherming in de tweede helft negentiende eeuw. Men redeneerde terug naar een bepaald ijkpunt voor de natuur. Dat ijkpunt werd het ouderwetse, kleinschalige agrarische landschap van voor de uitvinding en toepassing van de kunstmest. De mens die de pre-industriële boer was werd gezien als diegene die de natuur had gemaakt. Deze mens, werd daarom als beheerder noodzakelijk voor het behoud van de natuur. Natuurbeheer werd koeien of schapen weiden, gras maaien en hooien, en hout hakken, zoals de boeren dat vroeger deden om in levensonderhoud te voorzien. Inheemse diersoorten als paard en rund werden ingezet als grasmaaiers op vier poten. Als wilde diersoorten kwamen ze in dit verhaal niet voor, evenmin als andere grote wilde hoefdieren.

Syndroom van de verschuivende ijkpunten

De vraag die rijst is hoe het kan dat iets dat ten kosten van de natuur is ontstaan, uiteindelijk het doel wordt voor het behoud van de natuur? Visserijbioloog Daniel Pauly heeft hier in 1995 een verklaring voor gegeven dat hij het syndroom van de verschuivende ijkpunten noemt.²

Het syndroom treedt op als niemand weet hoe de oorspronkelijke situatie, in dit geval de natuur, eruit heeft gezien. Daarnaast moet de hele omgeving waarin geleefd wordt en waar geen oorspronkelijke natuur meer voorkomt langzaam en geleidelijk veranderen. Omdat alles verandert, ontbreekt een vast punt aan de hand waar-

Van de hand van landschapsschilder Barend Cornelis Koekkoek

van vastgesteld kan worden hoe de omgeving veranderd. Die verandering is daarom moeilijk waar te nemen. Het syndroom treedt ook op als elke generatie mensen op grond van de eigen ervaring in een steeds verder verarmende omgeving bepaalt wat natuur en natuurlijk is.

Gevolgen hiervan zijn weer dat elke nieuwe generatie de plekken met wilde plant- en diersoorten uit zijn jeugd beschouwd als natuur en als natuurlijk. Het criterium voor wat natuur is wordt daarom van generatie op generatie minder streng. En gedegeneerde toestand van de natuur wordt normaal gevonden. Dit houdt in dat iedereen een zeker verlies aan wilde planten- en diersoorten acceptabel gaat vinden.

De gevolgen van dit als geheel zijn dat het bijna niet mogelijk is om doelen en verwachtingen voor het natuurbehoud en de natuurbescherming bij te stellen. De verarmde situatie is de standaardnorm geworden. De vegetatiekundige Ellenberg verwoordde het in 1986 in zijn standaardwerk over de Europese vegetatie als volgt: ‘Midden-Europa zou een eentonig bebost landschap zijn geweest, als de mens niet het kleurrijke mozaïek van akkers, heiden, hooilanden en weiden had gemaakt.’ Volgens deze, op dat moment heersende, leer waren open begroeiingen als graslanden en heiden van nature niet aanwezig, maar ontstaan door de mens.

(natuurlijke) constructies

Bij de totstandkoming van het ijkpunt voor natuurbehoud en natuurbescherming richtte mens zich vooral op eenzijdige effecten. Een daarvan is dat het vee de groei van jonge bomen in de bossen verhinderd door vertrapping en vraat. Hierdoor zijn bosweiden in de negentiende eeuw vrijwel helemaal verdwenen. De meeste werden omgevormd tot gesloten bossen, om hout te produceren. De zaailingen die spontaan waren opgekomen uit de zaden die uit de bomen op de bosbodem waren gevallen, werd daglicht geboden door de overstaande bomen beetje bij beetje te kappen. Daardoor konden ze opgroeien en de gekapte bomen vervangen. Huisvee als paarden en runderen en wilde hoefdieren vormden daar een gevaar voor. Ze werden apart gezet in graslanden, gescheiden van de bossen. Wilde hoefdieren werden als ‘bosdieren’ beschouwd en mochten daarom blijven, maar werden door afschot wel qua getal zover omlaag gebracht dat ze geen gevaar meer vormden voor zaailingen en jonge bomen. Bossen die zich zo konden ontwikkelen worden nu ‘oerbossen’ of oerwouden genoemd, zoals in Duitsland het Hasbrucher Urwald, het Neuenburger Urwald en in Frankrijk Le Gros Fouteau en le Forêt de Fontainebleau. In dergelijk reservaten mogen 3 edelherten en 4 tot 5 reeën voorkomen per 100 hectare, en 5 wisenten per 1000 hectare bos.

In bosweiden verhinderen paarden, runderen en wilde herbivoren inderdaad het opgroeien van zaailingen en jonge bomen in de bossen. Maar runderen en paarden bevorderen tegelijkertijd het opgroeien van zaailingen en jonge bomen in de graslanden, door middel van stekelige doornstruiken als slee- en meidoorn, of giftige en stekelige kruiden als distels die wortel schieten op het begraasde grasland. Deze soorten worden door de grazende runderen en de paarden gemeden. Als zaad van bomen te midden van of naast die stekelige soorten terechtkomt en kiemt, groeien die jonge spruiten met succes uit tot bomen, omdat de stekelige of giftige plantensoorten ze als natuurlijk prikkeldraad beschermen tegen de vraat en vertrapping door de hoefdieren. Zo ontstaat een bosschage, een bos bomen, zoals men spreekt van een bos bloemen. Hoe de wildernis er als bosweide uitzag is te zien op afbeeldingen in middeleeuwse getijdenboeken. De wildernis is ook te zien op schilderijen uit de vijftiende eeuw, zoals *Johannes de Doper in de wildernis* van omstreeks 1485 van de Haarlemse schilder Geertgen tot Sint Jans. Maar ook enkele eeuwen later schilderde Barend Cornelis Koekkoek realistische weergaven van de natuur, samen met andere Nederlandse landschapsschilders.

In het natuurlijke landschap à la bosweide kwamen niet alleen de grazers rund en paard voor, er leefden veel meer soorten hoefdieren met elk een eigen voedselkeuze. Onder de herkauwers is het rund de gespecialiseerde eter van grassen, de eland en het ree van voornamelijk bladeren, twijgen en bast van struiken, en de wisent en het edelhert zijn de eters van zowel bast, bladeren en twijgen van bomen en struiken, als van grassen. Onderling verschillen de soorten in hun specialiteit. Zo eet het ree in vergelijking met de eland voornamelijk de knoppen van de bladeren en is daardoor meer een fijnproever dan de eland. Zo'n verschil is er ook tussen de wisent en het edelhert, die weliswaar beide gras eten, maar vooral het oudere gras niet zo goed kunnen verteren als een rund. Ze hebben het rund daarom nodig als een soort wegbereider, die al het gras dat in de loop van het jaar is blijven staan opeet. Vanuit daar vormt het gras nieuw groen dat edelherten en wisenten eten. Het rund schept ook de omstandigheden voor struiken en bomen om op te komen. Die worden wel gesnoeid of deels van hun schors ontdaan door ree, eland, wisent en edelhert. Zo ontstaat door alle soorten bij elkaar in gezamenlijkheid een soort checks and balances, met als

Johannes de Doper in de wildernis

resultaat een gevarieerd landschap. De verschillende soorten zijn in hun effect op de begroeiing onderling niet uitwisselbaar.

Oostvaardersplassen

De theorie of constructie dat grote wilde planteneters de ontwikkeling van de begroeiing van nature stuurden en zo een parkachtig landschap schiepen en in stand hielden, is geboren in de Oostvaardersplassen. Dit natuurgebied ligt in de polder Zuidelijk Flevoland, die in 1968 werd drooggelegd. In het laagste deel van de polder bleef water staan. Er was industrie gepland, maar de ontwikkeling vlotte niet, waardoor het gebied niet direct werd ontgonnen. Zodoende kreeg het gebied de kans zich tot een natuurgebied te ontwikkelen met een rijkdom aan vogels die iedereen verstedeld deed staan. Het gebied is nu circa 6000 hectare groot, waarvan 3600 hectare moeras en 2400 hectare droog gebied. Beide gebieden worden van elkaar gescheiden door een kade, die dient te voorkomen dat het moeras zou leeglopen. Na het droogvallen van de polder boden de enorme rietvelden die in het gebied waren ontstaan veiligheid voor grauwe ganzen. Deze kwamen uit heel Europa om de vleugelrui door te maken. Ze verliezen dan in een keer de handpennen uit hun vleugels en kunnen vier tot zes weken niet vliegen. Omdat ze hierdoor erg kwetsbaar zijn zoeken ze gebieden op waar ze veilig zijn. De aantallen die kwamen waren enorm, met een maximum van 60000 in de jaren negentig, tot 30000 nu. De grauwe ganzen kwamen in een periode waarop er in Nederland normaal gesproken geen ganzen aanwezig zijn, namelijk in mei, juni en juli. Om in leven te blijven begraasden ze met z'n allen het rietmoeras. Ze braken daarbij de rietstengels, om bij de bladeren te kunnen komen die ze als voedsel verorberden. Op deze manier veroorzaakten ze iets wat iedereen tot dan toe voor onmogelijk had gehouden. Ze voorkwamen namelijk dat het moeras helemaal dichtgroeide en op de duur zou veranderen in moerasbos. Ze presteerden het zelfs om met riet dichtgegroeid moeras weer in open water te veranderen. Door hun begrazing veranderden ze een monotone rietbegroeiing in een kleinschalig mozaïek van ondiep open water en moerasbegroeiing. Dat mozaïek bood aan veel soorten vogels in enorme aantallen levensmogelijkheden. In periodes van natuurlijke droogte, waarbij het moeras gedeeltelijk droogvalt, herstelt de moerasbegroeiing zich van de vraat. De ganzen ruïen dan op andere plaatsen in Europa, waardoor de begroeiing dan op nieuw de drooggevallen kale kleibodem waar de begroeiing door de vraat was verdwenen koloniseert. Een zeer zeldzame plantensoort, de moerasandijvie, kwam daardoor weer massaal voor. Ook vogelsoorten verschenen in grote getale, zoals de wintertaling. Daarna volgde het riet, waardoor het aantal broedparen van vogelsoorten als de blauwborst en de baardman enorm toenam. Nadat het water opnieuw was opgekomen kwamen niet-broedende grauwe ganzen weer naar het moeras om er te gaan ruïen. Vervolgens begonnen zij opnieuw de nieuwe uitgestrekte monotone rietvelden om te vormen tot een kleinschalig mozaïek van begroeiing en ondiep open water en nam het aantal broedparen van weer andere soorten vogels toe. Zo ontstaat de combinatie van begrazing door niet-broedende grauwe ganzen en de dynamiek van het waterpeil een landschap dat voor veel soorten vogels de levensomstandigheden biedt.

De belangrijke ontdekking bij dit alles was dat de grauwe ganzen iets deden wat tot dan toe aan de mens leek te zijn voorbehouden, namelijk het scheppen en in stand houden van bepaalde omstandigheden die gunstig zijn voor wilde soorten planten en dieren. Zonder de ruïende, grazende grauwe ganzen zouden bepaalde planten- en diersoorten er in bovenstaand geval niet zijn geweest.

Het toonde aan dat als een natuurgebied maar groot genoeg is om bepaalde verdwenen soorten te laten terugkeren, het eigenschappen krijgt die niet voorkomen bij kleinere natuurgebieden.

De ontwikkeling in de Oostvaardersplassen is opzienbarend, want de soorten vogels die we zien in de Oostvaardersplassen komen in Nederland niet of nauwelijks voor. Het baardmannetje was voorheen zeldzaam in Nederland, de lepelaar is een ander voorbeeld. De grauwe gans was begin twintigste eeuw uit Nederland verdwenen als broedvogel, maar heeft nu weer vaste voet aan de grond. Ook bijzonder is de grote zilverreiger, die al sinds het midden van de negentiende eeuw volledig uit Nederland is vertrokken. Rondom spectaculair was dat in 2006 een paartje zeearenden tot broeden kwam, waarschijnlijk voor de eerste keer in Nederland sinds de Middeleeuwen. Maar deze vogels hebben meer nodig dan alleen moeras, en hier zorgen de wilde gespecialiseerde graseters voor. Graslanden met wilde runderen en paarden.

Het voorstel in de jaren tachtig was dan ook om graslanden voor de grauwe ganzen te laten ontstaan en in stand te houden door wilde runderen en paarden. Dat was onmogelijk, riepen wetenschappers in koor. Het zou, zo stelden zij, met wild levende hoefdieren eerst verruigen en er zouden struiken op gaan groeien, en vervolgens zou het een bos worden. Uiteindelijk hebben de wilde hoefdieren toch het pleit gewonnen. Helaas konden het oerrund en de tarpan uit de Flevolandse bodem niet meer tot leven worden gewekt, ze zijn allang uitgestorven. Als functionele plaatsvervangers werden het Heckrund en de konik gekozen, en later werden daar edelherten aan toegevoegd. Ze leven daar het hele jaar door, en kennen goede en slechte tijden, evenals in het wild. De goede tijden zijn als het groeiseizoen van de planten er is, en de dieren zich te goed kunnen doen aan jong gras. Ze leggen daarmee een voorraad vet aan voor de winter. In de winter, de slechte periode, leven ze op hu vet en een schraal dieet van de planten die ze in de zomer hebben laten staan, omdat er toen lekkerdere planten voorhanden waren. Honger maakt rauwe bonen zoet. Doordat ze deze planten in de winter eten, voorkomen ze ook dat een deel van de Oostvaardersplassen bedekt raakt met een allesverstikkende laag dode planten.

Ook hier doet het syndroom van de veranderende ijkpunten zich gelden, en wel wanneer er protesten klinken dat de dieren verhonteren.³ Daaraan ten grondslag ligt de onjuiste vergelijking met huisdieren, die het hele jaar doorvoed zijn. Ze branden hun vet op dat ze gedurende het jaar hebben opgeslagen, en eten in de winter minder en schraler. Dat de vrouwelijke dieren mager worden, werkt bovendien reguleren op de aantallen. Er is namelijk een relatie tussen vet en vruchtbaarheid. Als de verhouding tussen spierweefsel en vet verschuift in de richting van spierweefsel vindt op een bepaald moment geen eisprong meer plaats en worden de vrouwelijke dieren niet vruchtbaar. Ze krijgen dan dus geen jong. Het is een mechanisme van de natuur, waardoor een vrouwtje dat de winter een zogend jong bij zich heeft in het jaar daarop weer voldoende kan aansterken om weer vruchtbaar te worden. Ze slaat dan een jaar over, waardoor ze weer voldoende kracht heeft gewonnen.

Uiteindelijk vermageren alle dieren, maar sommige meer dan andere. Op grond van een advies van een op verzoek van het parlement ingestelde commissie van internationale deskundigen is besloten dat de dieren worden doodgeschoten indien blijkt dat ze het voorjaar niet halen. Door het jaar heen worden dieren gedood die een gebroken poot hebben of ander letsel hebben opgelopen

waarvan zij naar het oordeel van een dierenarts niet meer zullen genezen. Daarbij speelt mee dat je de dieren niet, zoals huisdieren, volledig in handen kunt krijgen. Het is gebleken dat de laatste zeven jaar gemiddeld meer dan 75 procent van de dieren in de Oostvaardersplassen de winter overleeft, een percentage dat hoog is in vergelijking met andere natuurgebieden wereldwijd.

Tegenstanders wijzen er op dat de begraasbare oppervlakte te klein is voor grote aantallen dieren. Migratie is niet mogelijk vanwege het afgesloten terrein, zodat de grazers niet de mogelijkheid hebben minder voedselarme gebieden op te zoeken.⁴ Voorstanders van de grote grazers wijzen er juist op dat in oorspronkelijke natuurlijke situaties er ook veel hindernissen zijn die migratie vrijwel onmogelijk maken, zoals rivieren, moerassen en bergketens. Dit zijn “natuurlijke hekken”. Er is dus ook in een natuurlijke situatie een beperkte hoeveelheid voedsel.

Tot voor kort werden kadavers van runderen en paarden ook nog weggehaald. Het zou niet netjes zijn om ze te laten liggen. Een rechter heeft echter bepaald dat Staatsbosbeheer het eigendom van de dieren heeft verloren, waardoor ze nu als wild kunnen worden aangemerkt, en moeten blijven liggen, tenzij er een ziekte wordt geconstateerd. Dat laatste is tot op heden nog niet het geval geweest, en daardoor kunnen de vos, buizerd, kraai en raaf profiteren van de kadavers als voedsel.

Door de veranderde ijkpunten door de jaren heen blijven de Oostvaardersplassen echter een bron van discussie. Is het leven van de dieren wel menswaardig? Levert de grond wel voldoende profijt op? De natuur als boerenlandschap zoals wij ons die vaak voorstellen is echter een constructie, geconstrueerd om bepaalde producten voort te brengen. Een constructie die ontleend is aan de natuur zelf, met natuurlijke processen waarbij sleutelsoorten gratis de bestaansvoorwaarden voor allerlei andere soorten planten en dieren creëren en in stand houden, is mijns inziens een constructie die veel beter geschikt is. Naast de kostenbesparing levert het ook een natuurlijke rijkdom op, en laat het ons inzien hoe de natuur werkelijk functioneert in haar eigen complexiteit, waarin ieder onderdeelje een funtie heeft. **N**

1 F.W.M. Vera, *grazing Ecology and Forest History*. Wallingford, Oxon 2000

2 Daniel Pauly, *Anecdotes and the shifting baseline syndrome of fisheries*, p. 430 e.v.

3 *Handelingen Tweede Kamer vergaderjaar 2009-2010*, 28-1-2010

4 *Frankenhuis NRC Handelsblad 21-1-2010*

“DIRKZWAGER WEET DAT
KLEINE LETTERTJES VOOR
MIJ GROTE GEVOLGEN
KUNNEN HEBBEN.”

JIJ OOK?

Dirkzwager is een veelzijdig, landelijk top-20 kantoor met een klinkende reputatie, een uitstekende opleiding, mooie cliënten en uitdagende (ook internationale) projecten. Ons kantoor heeft vestigingen in Arnhem en Nijmegen en telt ruim 260 medewerkers die zich thuis voelen in een professionele, nuchtere en collegiale werkomgeving.

Dirkzwager werkt op hoog juridisch niveau voor grote en middelgrote bedrijven, overheden, instellingen en particulieren, met een fijngevoelige antenne voor de persoonlijke aspecten van een zaak; voor de mens achter de cliënt. Jouw professionaliteit, ambitie, sociale intelligentie én gevoel voor kwaliteit vinden bij ons dan ook een vruchtbare voedingsbodem.

Kijk voor meer informatie over ons kantoor of actuele vacatures en/of studentstages op www.dirkzwager.nl

Dirkzwager advocaten & notarissen

Werken bij Dirkzwager advocaten & notarissen is werken bij een toonaangevend kantoor, met ruim 265 medewerkers (van wie 110 juristen) en vestigingen in Arnhem en Nijmegen. Het niveau van dienstverlening is hoog en past bij die toonaangevende positie. Dat geldt voor de adviezen, de service en de efficiëntie van handelen. Dirkzwager werkt op hoog juridisch niveau voor grote en middelgrote bedrijven, overheden, instellingen en particulieren, met een fijngevoelige antenne voor de persoonlijke aspecten van een zaak; voor de mens achter de cliënt.

Dirkzwager deelt graag juridische kennis met hun relaties. Hiervoor is een speciaal kennisplatform ontwikkeld voor ondernemers, bedrijfsjuristen en studenten recht. Dit platform is te bereiken via www.partnerinkennis.nl.

In het verlengde van deze portal heeft Dirkzwager als eerste juridische dienstverlener in Europa ook een "kennis" App ontwikkeld voor de Iphone, Ipad en Ipod Touch. Deze App is gratis te downloaden in de Apple store en te vinden onder de naam "kennis" of via www.partnerinkennis.nl (Iphone, Blackberry en Android).

Opleiding en stage

Als advocaat of kandidaat-notaris krijg je bij Dirkzwager een uitstekende opleiding met tegelijkertijd een boeiende en leerzame praktijk in sectieverband. Heb je je rechtenstudie nog niet afgerond, maar wil je al wel praktijkervaring opdoen? Dirkzwager biedt je de kans om op een ongedwongen manier kennis te maken met de advocatuur of het notariaat. Tijdens een studentstage van (gemiddeld) zes weken kom je erachter wat werken in de praktijk inhoudt en leer je bovendien de cultuur binnen Dirkzwager kennen.

Altijd op zoek naar talent

Wij zijn altijd op zoek naar betrokken advocaten en kandidaat-notarissen met goede studieresultaten, professionaliteit en een nuchter aanpak. Indien je geïnteresseerd bent in een baan bij Dirkzwager, stuur ons dan een sollicitatiebrief met motivatie, voorzien van curriculum vitae, cijferlijst en eventuele stagebeoordelingen en/of referenties.

Dirkzwager advocaten & notarissen
t.a.v. mevrouw P.F. (Petra) Kiphardt, manager P&O
Postbus 3045
6802 DA ARNHEM
T: (026) 353 83 33
sollicitatie@dirkzwager.nl
www.dirkzwager.nl

Varia

Law & Culture

This course explores the relationship between law and culture - a topic that through globalisation, a perceived 'clash of civilizations', and the problems of an effectively multicultural society has become increasingly relevant. How should criminal law deal with the cultural background of those who have committed a crime? Can you copyright 'culture'? Is law itself a 'codification' of cultural norms and values, or can law be used to change culture? To what extent can law facilitate multiculturalism?

Lecturers from various backgrounds will address such questions, combining legal with sociological/anthropological approaches. They will use 'real life' cases to clarify the theoretical issues raised, including many taken from developing countries, where the above questions have been even more pressing than in western societies.

Registration through uSis

Law and Governance in Developing Countries

About 125 states in Africa, Asia and the Middle East are generally referred to as 'developing' or sometimes 'non-western' countries. The legal and administrative systems of these countries are the subject of this comparative course. The key question is to what extent and how foreign interventions can contribute to a better legal system, good governance and development. However, the vast economic, political and social problems in these countries cause much tension in their respective legal and administrative systems, and have led to some frustration with the effectiveness of legal and administrative institutions. In many of these countries the law consists of different, separate elements: apart from modern state law, we can find colonial law as well as Islamic sharia and customary rules. Processes of nation building are often painfully incomplete. Yet in all of these countries national and regional legislation is being adopted, judicial decisions are made every day, and the bureaucracy is supposed to implement central policies while adhering to the rule of law. The problems that we encounter in this field are of critical importance to the development process as a whole.

Registration through uSis

Verandering drankprijzen en soorten

Sinds 3 januari 2011 worden alle koffieautomaten in de universiteit vervangen door nieuwe automaten. De koffie wordt voortaan gezet van versgemalen koffiebonen.

De contracten zijn via een Europese aanbestedingsprocedure gesloten met de leverancier Maas International.

Bean-to-Cup wordt de nieuwe manier van koffiezetten, ieder kopje koffie wordt gezet van versgemalen bonen. Ook de funkoffie zoals cappuccino en café au lait wordt gezet van verse bonen. De automaten zijn hiervoor uitgerust met een supersnelle maalmachine. Tot de zomervakantie wordt gemonitord welke boon het meest in de smaak valt en wordt er een definitieve keuze gemaakt (één bepaalde soort of blijvend twee soorten). Bij elke automaat is de koffiesoort aangegeven. (**Vol & Robuust** (UTZ kapeh certified) en **Intens & Krachtig** (EKO en Max Havelaar gecertificeerd)).

De verkoopprijzen van alle warme dranken worden lager. Betalen kan voortaan met chip en met contant geld. Zowel de automaten als de koffie voldoen aan harde eisen van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De aangeboden koffiebonen hebben een keurmerk voor duurzame koffie: Max Havelaar- of Utz Certified. Beide keurmerken staan voor duurzame productie rekening houdend met sociaal-economische aspecten.

International Symposium Human Rights: The Last Utopia?

29 March 2011 - The Hague

In 2011 Amnesty International (AI) will celebrate its 50th anniversary. In the Netherlands this anniversary will be commemorated with several activities, among which the international symposium *Human Rights: The Last Utopia?*

The modern history and conceptual development of human rights, their realization on the ground and their future are among the topics that will be critically addressed at this symposium. Speakers will also assess the work of human rights organizations and reflect on the future agenda of the human rights movement.

The international symposium *Human Rights: The Last Utopia?* is part of the 'Movies That Matter Festival' in The Hague.

The symposium will be held on the 29th of March 2011 from 14.00-18.00 hrs at Theater aan het Spui, The Hague.

The symposium will be followed by the world premiere of the BBC documentary on 50 years Amnesty International 'When They Are All Free'.

For further information and pre-registration please contact Carolien Driessens at symposium@moviesthatmatter.nl

Scriptieprijs Bedrijfsethiek gaat nieuwe ronde in

Inzendtermijn geopend tot 15 februari 2011.

Jaarlijks looft het Netwerk Bedrijfsethiek Nederland de NBN-Rabobank Scriptieprijs uit aan de schrijver/schrijfster van de beste afstudeerscriptie die bedrijfsethiek, integriteit en/of maatschappelijke verantwoordelijkheid als hoofdonderwerp heeft. Ook kunnen scripties worden ingediend waarbij bedrijfsethiek een belangrijke invalshoek is binnen een bredere probleemstelling.

Voor zowel master- als bachelor-scripties is er een prijs van € 1.500,- beschikbaar. De prijs wordt mogelijk gemaakt door de Rabobank.

Tot 15 februari 2011 kunnen afstudeerwerkstukken worden ingezonden, die in het kalenderjaar 2010 zijn goedgekeurd bij een in Nederland gevestigde universiteit of HBO-instelling. De scripties kunnen - in digitale vorm - worden ingediend via de website www.bedrijfsethiek.nl

Een jury onder voorzitterschap van prof. dr. E. Kimman zal zich buigen over de inzendingen. Zij zal daarbij aspecten als bedrijfsethische relevantie, originaliteit, diepgang en praktische waarde in haar beoordeling betrekken.

Tijdens een in het voorjaar van 2011 te houden colloquium zullen de scriptieprijsen worden uitgereikt.

In de loop van de jaren zijn prijzen gevallen op scripties met uiteenlopende onderwerpen, variërend van Islamitisch bankieren, duurzame ontwikkeling als managementvraagstuk, portefeuilleselectie van sociaal verantwoorde beleggingen tot governance in sportorganisaties.

De winnende masterscriptie uit de laatste ronde beschreef een studie naar het integriteitsbeleid bij Nederlandse banken (VU). De scriptie met aanbevelingen voor het ethiekonderwijs voor toekomstig verpleegkundigen leverde de schrijvers de prijs voor de categorie Bachelors op (Chr. Hogeschool Ede). Een eervolle vermelding werd toegekend aan een onderzoek naar het integriteitsbeleid binnen de politieorganisatie (Nyenrode).

Voor nadere informatie zie NBN-site: www.bedrijfsethiek.nl of tel 0345 516530

Erasmus: een droom

Trillend van onzekerheid nam ik anderhalf jaar geleden de beslissing en met tranen in mijn ogen begon ik aan de 30 uur durende busreis zuidwaarts. Op weg naar Siena, de stad met het mooiste plein van de wereld, de Piazza del Campo. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen: niet speciaal om rechten te studeren ging ik op weg. Nee, als je vooral wilt studeren kun je beter thuis blijven, is mijn adagium. Ik had in mijn hoofd de verhalen van al die Erasmusstudenten die mij voor waren gegaan: dat het onvergetelijk zou worden, dat je over de grens in een half jaar meer kunt leren dan in 4 jaar in Nederland.

Erasmus is je eigen land achterlaten, maar het ook van een andere kant leren kennen. Van tevoren was ik bang voor heimwee, maar in Siena verdween dit gevoel als sneeuw voor de zon. Ik keek nooit meer tv, maar wat miste ik eigenlijk? Niet zo veel. De studentenverenigingen, typisch voor Leiden. Die hebben ze in Siena helemaal niet, want het is gewoon dat iedereen met iedereen omgaat! Ook leerde ik hoe andere landen naar Nederland kijken. Na de verkiezingen vroegen Italianen mij verbaasd hoe deze uitslag toch mogelijk was in het ooit zo tolerante Nederland. Ja Nederland, dat moet toch het paradijs zijn: drugs, hoeren, homo-huwelijk, hoge lonen. In dat lustoord mag iedereen doen wat hij wil! We staan bekend als extreem liberaal, maar ook als benepen calvinistisch. Op een feestje smeekten Italiaanse meisjes mij om alsjeblieft wat ingrediënten van de Italiaanse cultuur mee te nemen naar huis. Van al dat gehaast en die stiptheid bij jullie Nederlanders en Duitsers wordt toch niemand gelukkig? Laat de dingen op hun beloop, dan loopt het uit de hand en daarna komt de creativiteit, dat zit in het Itali-

aanse bloed. Kijk maar naar Leonardo da Vinci en Galileo Galilei! Maar dan zei ik: let wel, Erasmus, die kwam toch heus uit Nederland!

Erasmus is talen leren. In een conversatie Engels, Frans, Duits, Italiaans en Nederlands door elkaar spreken. In het begin hakkelde en stamelde ik nog maar wat Italiaans en ik vond het erg fijn om Engels te spreken. Na een maand met lotgenoten 5 uur per dag een taal cursus door gezwoegd te hebben, kreeg ik de smaak te pakken en prefereerde ik alleen nog maar Italiaans te spreken. De keuze tussen vooral Engels spreken of Italiaans bleek op den duur de keuze tussen permanent leven als toerist of integreren in de gemeenschap.

Erasmus is een cultuur ontdekken en beleven, zoals het fenomeen aperitivo in Italië. Eindeloos borrelen met elkaar onder het genot van overheerlijke hapjes, dat hoort er gewoon bij! In de Chiesa Valdese, de kerk van de Waldenzen waar ik elke zondag heen ging, wordt na de dienst geen koffie met een koekje geserveerd, maar Chianti-wijn! En de lunch? Die duurt soms wel van 14u tot 19u! En wat zijn wij in Nederland eigenlijk verwend dat iedere student zijn eigen kamer heeft, in Italië is het heel gewoon om een kamer te delen. Mijn roommate was Turks en ik heb met haar vele gesprekken gehad over islam en christendom en de toetreding van haar land tot de Europese Unie. Ze is zelfs een keer mee geweest naar de dienst van de Waldenzen. Ze moest niets hebben van mijn Hollandsche drop, maar ik dronk met veel liefde de kleine glaasjes Turkse thee die ze me voorzette. Dat haar dag- en nachtritme totaal verschilde van dat van mij, nam ik maar voor lief en bestreed ik met een slaapmasker en oordopjes. Op tijd komen is helemaal niet nodig. Waarom zou je je haasten met die hitte. Ik denk dat ik alleen de eerste week dat ik in Siena verbleef op tijd op afspraken gekomen ben (in maart lag er zelfs sneeuw dus ging het warmte-element niet op). Daarna was dat voorgoed voorbij...

Erasmus is reizen en avonturen beleven. Een nachtelijke verkenningstocht door de Uffizi in Florence, waarna zich de beruchte schoonheidsmoeheid aandiende. In Venetië raakte ik mijn Turkse vriendin kwijt en kwam ik enkele Amerikanen tegen "Come sweetie, have a pizza with us!". In Cosenza begaf ik me met twee vriendinnen op een illegale weg waarop we, minstens net zo illegaal, door carabinieri in de auto werden meegesleept en naar huis

We staan bekend als extreem liberaal, maar ook als benepen calvinistisch.

*Door de droom van Erasmus is de wereld kleiner geworden.
En ik?
Ik ben groter, wijzer en vooral een rijker mens geworden.*

gebracht. 's Avonds laat in Napels achtten mijn vriendinnen het niet nodig de metro naar het hostel te nemen, waarop enkele Napolitanen ons waarschuwden toch vooral goed op onze tas te letten in al die smoezelige straatjes. In Rome rende ik met een groepje Nederlanders na de WK-halve finale door de straten gehuld in rood-wit-blauw, terwijl we bewonderende blikken ontvingen van Italianen. Op Sicilië kreeg ik van een kleine maffioso in de dop een speelgoedpistool tegen de keel gedrukt.

Erasmus is ook af en toe studeren. En als men in Italië verblijft, gaat dat dus op Italiaanse wijze. Dat betekent: docenten die op de dag van het examen een briefje ophangen dat ze helaas 3 uur later zijn, die door je heen praten tijdens je mondeling omdat ze willen laten zien dat ze zelf toch iets meer weten dan jij en dat ze je tijdens het college vooral vertellen hoe moeilijk iets is, zonder ook maar een poging te doen om het uit te leggen. Met een samenvatting van een medestudent, een complimentje aan de docent en een flinke portie zelfvertrouwen komt het allemaal wel goed.

Erasmus is vrienden maken en verliezen. Het lijkt wel of vrienden maken ver van huis gemakkelijker is dan thuis. Je deelt samen lief en leed en gaat samen op ontdekkingsreis. Vrienden van thuis verdwijnen even naar de achtergrond. In Siena heb ik geleerd welke vriendschappen waardevol zijn en welke niet. Wie af en toe een berichtje heeft gestuurd, interesse heeft getoond of zelfs de lange weg naar Siena heeft afgelegd, geeft blijkbaar echt om mij. De rest niet. Dat doet pijn, maar het ruimt ook op! Zo zal het de nieuw gemaakte vriendschappen uit Siena ook weer vergaan.

Erasmus is de liefde verkennen. De Franse, die naar Siena kwam om te onderzoeken of ze nu echt wel verder wil met de jongen met wie ze al 7 jaar gaat. De Hongaarse, die na 2 weken Siena al onder de plak zat bij een Albanees. Die andere Hongaarse, die haar vriend vroeg naar Bologna te komen als hij werkelijk met haar verder wilde. Hij kwam niet, maar wij hadden samen een leuke dag in de oudste universiteitsstad ter wereld. De Roemeen, die na een maand met de Belgische mij opeens elke dag belde. Op een gegeven moment nam ik gewoon niet meer op. Die andere Belgische, die tegen wil en dank de man met wie ze oud wilde worden bedroog. De huilende Poolse, met wie ik in een bar ontbeet, prattend over haar moeizame relatie met een Albanees. De Oostenrijkers, die samen besloten hadden naar Siena te gaan, hetzelfde appartement betrokken en elk college naast elkaar zaten. En dat allemaal om te ontdekken of ze wel echt hun leven samen wilden delen voor altijd.

Nu ben ik inmiddels alweer zes weken thuis, in Leiden is niets veranderd ten opzichte van een half jaar geleden en Erasmus in Siena lijkt een droom. Een droom die ik misschien wel zo intens beleefde, omdat ik besepte, dat ik na een paar maanden weer zou moeten ontwaken. Wat mij rest van deze droom zijn een Venetiaans masker aan de wand en uitnodigingen om vrienden uit alle windstreken te bezoeken, zoals mijn Engelse vriend Alex in Southampton en mijn Braziliaanse vriendin Emanuelle in Berlijn. Door de droom van Erasmus is de wereld kleiner geworden. En ik? Ik ben groter, wijzer en vooral een rijker mens geworden. **N**

Ars Aequi

KwartaalSignaal

KwartaalSignaal is een drie-maandelijkse bijlage bij Ars Aequi, hét juridische maandblad voor de rechtenstudent. In KwartaalSignaal worden rechtsontwikkelingen op diverse juridische deelterreinen gesignaleerd op het gebied van wetgeving, jurisprudentie en literatuur.

Met KwartaalSignaal ben jij als student op de hoogte van de laatste ontwikkelingen. Handig voor colleges en tentamens! En wat dacht je van de schat aan scriptieonderwerpen die KwartaalSignaal je biedt?

Voor maar 16 euro per jaar weet je alles. Je abonnement op het maandblad Ars Aequi is immers gratis. En dat blijft zo.

Kijk op kwartaalsignaal.nl voor een abonnement op Ars Aequi maandblad en KwartaalSignaal

Katern 117 - Bijlage bij Ars Aequi december 2010

Ars Aequi, een abonnement op kennis

Verenigingen

Grothius

Bezoek aan Paleis van Justitie

Kerst, 90ste bestuur

Studiereisbekendmakingsborrel

Miscemus utile dulci

Moulin Rouge feest

Op het moment van schrijven zijn de laatste oliebollen verteerd en kijken we het nieuwe jaar vol goede bedoelingen tegemoet. Hoewel de dagen elkaar opvolgen zoals in iedere andere maand, geeft de jaarwisseling toch een bijzonder gevoel. Het is de ideale tijd om terug te blikken, maar ook zeker om vooruit te kijken en natuurlijk kunnen goede voornemens daarbij niet ontbreken. Kortom een schone lei, een nieuw begin; tijd voor een fris geluid.

Desalniettemin hebben wij veel om op terug te kijken. Voor JFV Grotius was december een drukke en succesvolle maand, met als een van de hoogtepunten een knallend feest in de Four Reasons. Het thema Moulin Rouge, bleek de ideale smaakmaker te zijn voor een spetterende decembernacht. Dit belooft wat voor het komende feest op donderdag 17 maart.

Niet alleen op de gezelligheidsactiviteiten was het goed toeven in december, de juridische activiteiten deden er zeker niet voor onder. Ik noem hier onder andere een interessante lezing van de Amerikaanse advocate Virginia Lindsay over de doodstraf, waarbij heel goed duidelijk werd hoezeer de Amerikaanse en met name de Texaanse rechtscultuur, verschilt van de Nederlandse. Een ander hoogtepunt was de lezing van professor Rinus Otte over management en organisatie binnen de rechtsprekende macht. Verder kunnen we terugdenken aan een geslaagd bezoek aan het Vredespaleis in Den Haag. Bovendien hebben wij het een en ander geleerd op de workshop Legal English en de tentamentrainingen.

Feestcommissie

Een mooi einde van het jaar 2010 en een voor velen, zwaar begin van 2011. Maar na enkele weken van tentamens, kan nu het 'gewone' studentenleven weer beginnen. En dat begint natuurlijk ieder semester met de boekverkoop van JFV Grotius. Vanaf 27 januari staat het bestuur weer klaar om jullie een optimale start te geven voor het komende half jaar, want een rechtenstudent kan nu eenmaal niet zonder zijn of haar studieboeken. Nu de druk vanuit regering en universiteit steeds groter wordt om sneller af te studeren, kan het geen kwaad om effectief te studeren. Maar het zou zonde zijn als dit ten koste gaat van juridische verdieping. Immers, een rechtenstudent moet meer kunnen dan simpelweg de wet toepassen. Een rechtenstudent zou het recht moeten kunnen interpreteren en daarover kunnen filosoferen en debatteren. Niet voor niets schreef de Franse auteur Giraudoux ooit:

"Het recht is de machtigste school der fantasie. Nooit heeft een dichter de natuur zo vrij geïnterpreteerd als een jurist de feiten." Het recht laat zich niet in een tunnelvisie wringen, het recht behoeft een vrije geest.

Daarom staat JFV Grotius ook voor juridische verdieping en scheppen wij de mogelijkheid voor rechtenstudenten om bijeen te komen. Wij kijken dan ook vooruit op een half jaar met veel inhoudelijke activiteiten, met in februari onder andere een bezoek aan het Joegoslavië-tribunaal, de Thorbecke-lezing en een lezing over Communicatie & Carrière.

Daarbij blijven we natuurlijk in alles wat we doen de gezelligheid hoog in het vaandel houden. Het bestuur ziet dan ook met vertrouwen het komende half jaar tegemoet en wil u allen uitnodigen om samen met ons een goed 2011 te beleven. Laten wij, zoals de titel van dit stuk ons voorhoudt, het nuttige met het aangename verenigen binnen JFV Grotius, zodat wij straks, in 2012, kunnen terugkijken op een geweldig 2011!

Esther Huijzer

Assessor Carrière en Faciliteiten

AGENDA

Boekverkoop - 27 januari t/m 7 februari

Van 27 januari t/m 7 februari zal de tweede boekverkoop van dit collegejaar plaatsvinden. Je kunt je boeken - als lid van JFV Grotius - met 10% korting kopen. Vanaf eind januari kun je je boeken bestellen via de website door in te loggen op het leden-gedeelte. Ben je je inloggegevens kwijt, mail dan naar ab-actis@jfv-grotius.nl om deze gemaild te krijgen. Zie voor meer informatie en de openingstijden de website www.jfv-grotius.nl.

Après-skibborrel - 1 februari

Op dinsdag 1 februari 2011 houden we van 17.00 tot 19.00 uur een Après-skibborrel. Alle skireisdeelnemers kunnen terugdenken aan de mooie tijd in Saint Sorlin d'Arves. Uiteraard zijn alle Grotius-leden van harte welkom op de borrel! Locatie is waarschijnlijk de Branderij, maar dit kan nog wijzigen.

Pasdag (rokkostuum) - 9 februari

De dresscode van het rechtengala op donderdag 17 februari is 'white tie'. Voor de mannen die nog geen rokkostuum hebben is daarom op woensdag 9 februari is er van 12.00 tot 14.00 uur een pasdag van BudgetTie uit Delft. DE kans om je een zeer voordelig rokkostuum aan te meten. Voor slechts € 150,- kan je dan op elk gala verschijnen, zoals het hoort.

Workshop Internationaal zakendoen, Azië - 10 februari

De tweede workshop in de reeks 'Around the world in 100 days' van Simmons & Simmons vindt plaats op donderdag 10 februari en zal als thema hebben: Asia, Workshop Intercultureel Zakendoen. Hoe vermijd je dat je je zakelijke contacten in Azië onbedoeld beledigd, hoe kan je rekening houden met de cultuurverschillen? Het programma zal gecombineerd worden met een borrel in de 'Buddha bar' en zal om 14.00 uur beginnen. Aanmelden kan door een mail te sturen naar carriere@jfv-grotius.nl.

Valentijnsborrel - 15 februari

Met op de donderdag het gala in het verschiep, is een valentijnsborrel onmisbaar. Dinsdag 15 februari kan iedereen last-minute nog zijn of haar date zoeken op de Grotius borrel, die in de Branderij gehouden wordt van 17.00 tot 19.00 uur. Kom gezellig mee borrelen. Na de borrel kan er weer gezellig gegeten worden.

Rechtengala - 17 februari

Op donderdag 17 februari organiseert JFV Grotius samen met CoDe het jaarlijkse rechtengala! Dit stijlvolle event is een van de hoogtepunten van het jaar, dus mis het niet! De locatie van het gala is de Oloroso - dus lekker in het centrum - en het thema is 'Diamonds are forever'. Kaartjes voor dit schitterende gala kosten € 25 in de voorverkoop en € 27,50 aan de deur. Vanaf begin februari zijn de kaartjes te koop.

Bezoek Joegoslavië-tribunaal - 21 februari

Ben je geïnteresseerd in het internationaal recht en heb je altijd al eens het ICTY: International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia willen bezoeken? Het ICTY is opgericht omdat er tijdens de Joegoslaviëburgeroorlog al sprake was van grove schendingen van de mensenrechten, door o.a. Slobodan Milošević. Het ICTY in Den Haag wordt bezocht op maandag 21 februari 2011 in de ochtend (zie voor het tijdstip de website). Aanmelden kan tot 10 februari 2011 door een email te sturen met je contactgegevens naar extern@jfv-grotius.nl.

Lezing Carrière & Communicatie - 22 februari

Communicatieadviseur Theo van Aken zal op dinsdag 22 februari om 17.00 uur in zaal B0.17 op het KOG een lezing verzorgen over het onderwerp carrière en communicatie. Hij richt zich in zijn lezing onder andere op de vraag: 'Hoe kunnen communicatieve vaardigheden positief bijdragen aan je loopbaan als jurist?' Dit en nog heel veel meer komt aan bod in deze interactieve workshop.

RECHTENGALA 'DIAMONDS ARE FOREVER'

17-02-2011

WHITE TIE - OLOROSO

VVK €25,-

DEUR €27,50

jfv **GROTIUS**

Een 'vineuze' diepte-investering

Wijn is voor velen een lekkernij. Een toevoeging aan een maaltijd of delicatessie. Voor weer anderen is het proeven een verheven ambacht, en voor weer een ander is wijn een lucratieve investering. Zo ook in deze zaak van de maand, die voor de liefhebber echter niet uitpakte zoals gewent.

De Bordeaux-streek in Frankrijk staat bekend om de uitstekende wijnen die er worden geproduceerd. Enkele wijnhuizen hebben wereldfaam verworven en worden dan ook overal gevraagd. De bijbehorende prijzen zijn dan ook navenant. De hoofdpersoon deze maand is een liefhebber van wijn. Verwant aan de eigenaar van Château Petrus, een van de vermaarde wijnhuizen van de Bordeaux, had hij het geluk een bestelling te kunnen plaatsen voor vijf dozen van elk zestien flessen van de tophuizen uit de Bordeaux. Château Petrus, Château Latour, Château Margaux en Château Haut-Brion.

Deze bestelling was een primeur, een vorm van voorfinanciering. De wijnliefhebber had het idee dat de wijnprijzen in 2000 wel eens tot grote hoogtes zou kunnen komen, en bestelde deze flessen al enkele jaren voor de oogst. Deze methode van voorfinanciering is ontstaan in de jaren '80, klanten konden in het voorjaar dat volgde op de oogst, inschrijven op de wijn die ze na rijping zouden krijgen. Uiteraard tegen vooruitbetaling, maar doorgaans tegen een aantrekkelijke prijs. Inmiddels is deze 'en primeur' uitgegroeid tot een goed lopende marketingkwesie waarmee handelaren en speculanten in Bordeaux zich ieder jaar verzekeren van een gegarandeerde afzet.

Voordat de flessen van onze liefhebber werden geleverd hadden ze eerst een kleine twee jaar gerijpt op vaten van nieuwe Franse eiken. En werden uiteindelijk in 2000 geproduceerd. Het bleek een goede investering; in 2000 was de waarde van de flessen het tienvoudige waard ten opzichte van 1994. De flessen werden verpakt in speciale kistjes en vervoerd naar Nederland. Om deze diepte-investering optimaal te kunnen behouden liet de man profes-

sionele klimaatkasten plaatsen, om zijn flessen bij een constante temperatuur van 12 graden Celsius te kunnen bewaren. Zelfs zijn persoonlijke wijnkelder was voor deze flessen niet goed genoeg, hij wilde het zekere voor het onzekere nemen.

Op een dag ontdekte de huishoudster dat er met de klimaatkasten wat vreemds aan de hand was. De thermostaat liet een ongebruikelijk lage temperatuur zien. Ze alarmeerde de eigenaar en bij het openen van de deur bleek zich een ware ramp te hebben voltrokken. In plaats van een stabiele temperatuur en luchtvochtigheid te handhaven, was de kast gaan vriezen. Blijkbaar was er een defect opgetreden en was de koeler op hol geslagen. Het was een trieste aanblik. De flessen waren bedekt met ijskristallen. Van verschillende flessen was de kurk uit de fles gedrukt, de etiketten waren beschadigd en de kostbare inhoud was gaan lekken.

Uiteraard ontkende zowel de leverancier als de fabrikant van de klimaatkasten alle aansprakelijkheid. Beiden bleken, zoals gebruikelijk is, in hun leveringsvoorwaarden aansprakelijkheid voor gevolgschade uitgesloten te hebben. Door de verzekeraar werd een taxateur ingeschakeld en een schade-expert op het gebied van wijnen. Na grondige keuring bleken de wijnen veel van hun fameuze karakteristieken verloren te hebben. Wat resteerde was weinig meer dan een verzameling ondrinkbare wijnen die hun prestigieuze etiket niet waardig waren. Verhaal op de leverancier van de klimaatkasten bleek onmogelijk te zijn.

Om een juiste inschatting van de waarde te kunnen maken werd een zoektocht gestart naar een vergelijkbare verzameling waar dan ook ter wereld. De flessen bleken te exclusief om ze te kunnen vervangen door nieuwe flessen van hetzelfde jaar. De schade werd daarom door middel van de dagwaarde vastgesteld op € 150.000 en vergoed door de verzekering. Met dit bedrag werd dan wel het materiële verlies van de flessen vergoed, maar het genot wat deze fles ooit had kunnen opbrengen is voor goed verloren. **N**

Fusies en overnames... het is de eredivisie van de juridische en financiële sector. Het lijkt soms een spel, maar dan wel met de grootste spelers en belangen. Daarom organiseren ABN AMRO en De Brauw samen The Deal. De business course over Mergers and Acquisitions voor studenten. Tijdens The Deal ga je met jouw team de strijd aan. Sluit jouw team de beste deal?

Wanneer. The Deal duurt drie dagen en wordt gehouden op 27, 28 en 29 april 2011. Je overnacht in een hotel in het centrum van Amsterdam.

Inschrijven kan tot en met 3 april 2011. Om je aan te melden of voor meer informatie ga je naar businesscoursethedeal.nl

De Recensie

Rebecca Skloot – Het onsterfelijke leven van Henrietta Lacks

“Mensen werden rijk door mijn moeder zonder dat wij wisten dat ze haar cellen wegnamen, nu krijgen we nog geen cent. Ik werd daar vroeger zo kwaad over dat ik er misselijk van werd en ik pillen moest nemen. Maar ik hebt 't niet meer in mijn lijf om te vechten. Ik wil alleen maar weten wie mijn moeder was.” (Deborah Lacks)

Met het boek *Het onsterfelijke leven van Henrietta Lacks* heeft de Amerikaanse wetenschapsjournaliste Rebecca Skloot niet alleen geprobeerd aan bovenstaande wens te voldoen, maar wist ze ook een volledige weergave te geven van de belangrijkste uitvindingen die met de cellen van Henrietta Lacks zijn gedaan, maar ook haar eigen onderzoek naar al die informatie te beschrijven. Het feit dat ze daadwerkelijk ieders belangen als zo belangrijk mogelijk blijft beschouwen, gaat haar soms wel tegenwerken.

**Rebecca Skloot probeert
ietwat tevergeefs
naar ieders pijpen te dansen.**

In dit bijna 400 pagina's tellende non-fictie boek zijn drie belangrijkste verhaallijnen te vinden, die in een lichtelijk chronologische wirwar naar voren worden gebracht. Om te beginnen is er het verhaal van Henrietta Lacks, een donkere vrouw die in de jaren twintig opgroeide bij haar grootouders in Clover, Virginia. Na haar jeugd in armoede te hebben doorgebracht trouwde ze op veertienjarige leeftijd met haar volle neef Day, waarmee ze vijf kinderen kreeg. Toen ze in 1951 werd geveld door hardnekkige baarmoederhalskanker werden in het ziekenhuis waar ze behandeld werd (het John Hopkins) voor onderzoek ongevraagd wat cellen uit haar baarmoeder gesneden. In die tijd werd namelijk, zo brengt het boek duidelijk naar voren, niet zo moeilijk gedaan over de privacy en wil van Afro-Amerikanen.

Na Henrietta's dood blijft het verhaal hangen bij de cellen. Onderzoeker George Gey ontdekt dat de cellen van de pasgestorven vrouw in het laboratorium zien te overleven, dat ze zich zelfs vermenigvuldigen, dit in grote tegenstelling tot de duizenden andere cellen in zijn werkplaats. En zo zijn de eerste onsterfelijke cellen geboren. Dit is in de wetenschap een gigantische doorbraak en na veel experimenten op de cellen wordt bijvoorbeeld zelfs een polio-vaccin uitgevonden. Een groot gedeelte van het boek gaat over de onderzoeken die met de zogenaamde HeLa-cellen zijn gedaan, met op de achtergrond een doorsudderende lijn over de nabestaanden van Henrietta, die geen idee hadden wat deze kleine deeltjes van hun moeder na haar dood teweeg hadden gebracht. Ook is er af en toe een hoofdstuk over de discussie die gaande was over de persoon Henrietta Lacks, of haar naam vrijgegeven mocht worden en wat zij persoonlijk eigenlijk had bijgedragen aan het succes van haar cellen en de ontdekkingen die daarmee gedaan werden.

Wanneer het verhaal over de cellen tot 2009 komt, springt Rebecca Skloot weer volledig over naar, vooral, Deborah Lacks, dochter van Henrietta, en de gesprekken die zij met haar had naar aanleiding van dit boek. Er wordt verteld over de onmacht die de familie voelde, over de wrok die er was toen ze ontdekten dat hun moeder, vrouw, zus, tante, oma zo'n beetje de beroemdste vrouw in de wetenschap was, dat er geld aan haar cellen werd verdiend, terwijl de nabestaanden zelf niet eens een zorgverzekering konden betalen. Maar nog meer wordt Deborah gevolgd in haar 'verslaggeving' met Rebecca over het leven van Henrietta, de moeder die door kanker van de inmiddels al wat oude vrouw was weggenomen.

Het hele boek straalt de oprechtheid van schrijfster Rebecca Skloot uit, maar juist daarin ligt de zwakte van het verhaal. Op een goede manier weet ze de daadwerkelijke 'onsterfelijke' van Henrietta Lacks vast te leggen, maar daarin blijft ze iets te veel in het midden. De uiteindelijke beleving van het boek ligt er volledig aan hoe

je erin gaat. Waar ben je benieuwd naar? Het is onwaarschijnlijk dat je dit boek koopt terwijl je nog nooit van de naam Henrietta Lacks hebt gehoord. Maar ben je geïnteresseerd naar de persoon Henrietta Lacks en haar familie, of naar het verloop van al het onderzoek dat tot nu toe met haar cellen is gebeurd, naar wat ze teweeg heeft gebracht? Rebecca Skloot probeert ietwat tevergeefs naar ieders pijpen te dansen.

Aan de ene kant zijn er uitbundige passages over het roerige leven van de familie Lacks, die erkenning mist van de wetenschap en die door ongeschooldheid onrecht wordt aangedaan. De nakomelingen worden met hun vragen aan artsen van hort naar her gestuurd en blijven er niks van begrijpen.

“Hoe meer Deborah haar best deed om haar moeders cellen te begrijpen, hoe meer het HeLa-onderzoek haar beangstigde. Toen ze een artikel zag met de titel MENSEN-PLANTEN, waarin stond dat Henrietta Lacks’ cellen waren gekruist met tabakscellen, dacht Deborah dat ze een mens-plantgedroekt hadden gecreëerd dat voor de helft uit haar moeder en voor de andere helft uit tabak bestond.” Voor hen is het gemakkelijker om te geloven dat God hun beroemde familielid als engel heeft uitverkoren, als onsterfelijke, dan om de moeilijke begrippen van goedbedoelende wetenschappers keer op keer aan te horen.

Maar wat begint als een emotioneel verhaal over een vrouw die ‘slachtoffer’ wordt van de wetenschap en over de gevolgen die de familie daarvan heeft, eindigt in een commercieel verslag over de strijd tussen nabestaanden die vinden dat ze recht hebben op financiële erkenning, en de commerciële handelingen die met Henrietta’s cellen gedaan worden in het ziekenhuis. Pagina’s lang worden bedrijven genoemd die haar cellen hebben verhandeld. Verslagen over wetenschappelijke onderzoeken, in soms te moeilijke biologentaal, volgen elkaar in razend tempo op en daar raakt Rebecca Skloot de lezer kwijt. Wie in het eerste deel van het boek geïnteresseerd is geraakt in het leven van Henrietta, vindt het tweede deel er een stuk minder toe doen. Aangezien ze zelf biologe is, is het logisch dat de schrijfster zich ook in het wetenschappelijk deel van het verhaal heeft verdiept, maar het is haar niet gelukt de bèta-leek te blijven boeien. Juist in de passages waarin Skloot goedbedoeld situaties uit probeert te leggen aan hen die ‘er niet zoveel verstand van hebben’, besef je dat dit deel van het boek niet aan je besteed is wanneer je geen kennis van de biologie hebt. Ook in de passages waar de familie Lacks wel aan bod komt, slaat Skloot op dit gebied de plank mis. Door bij een citaat als *‘We komen bloed*

van jullie afnemen om HLA-androgeen hormonen te verkrijgen, we maken een profiel van genetische markers, omdat we veel van het genotype van Henrietta Lacks kunnen afleiden uit jullie, haar kinderen en haar man.’ (van een arts die familieleden van Henrietta wil onderzoeken) op te merken dat het door de lage scholing Deborah en Day logisch is dat zij hier niet veel van begrijpen, wordt gesuggereerd dat iedereen die wel een fatsoenlijke opleiding heeft genoten bij deze opmerking vol medelijden zou moeten knikken. Het voelt wederom alsof *Het onsterfelijke leven van Henrietta Lacks* meer geschreven is voor collegae dan voor iedereen die geïnteresseerd is in Henrietta Lacks.

Ook de schrijfstijl van Rebecca Skloot laat zien dat we hier met een biologe te maken hebben. In de wetenschappelijke hoofdstukken is ze duidelijk op haar gemak en komen de zinnen er prachtig vloeiend uit, maar waar haar tocht naar alle informatie

beschreven wordt, komt Skloot af en toe weer wat ongeloofwaardig over. Soms staan zinnen die te maken hebben met haar persoonlijke eerste indruk recht naast informatie die wel van een secundaire móeten komen en doordat ze hoogstwaarschijnlijk iedereen die ze geïnterviewd heeft recht wil doen, wordt de rol van sommige bijpersonen opeens zo ontzettend uitvergroot, dat de rode draad wat kwijtraakt. Hierdoor raak je als lezer makkelijk uit het verhaal en dat is jammer. Zo schrijft Skloot bijvoorbeeld in de twee (!) pagina’s over de arts die slechts een rol heeft als opdrachtgever voor het weghalen van de cellen bij Henrietta:

‘Op het werk zag hij er netjes uit, maar thuis (...) kon hij twaalf maïskolven achter elkaar eten en bewaarde hij tonnen vol oesters in zijn garage op ze op te kunnen eten wanneer hij maar wilde. Toen de wijnmakerij in zijn kelder op een zondag ontplofte en er een vloed bruisende Bourgondische wijn via zijn garage op straat terechtkwam, spoelde Gey de wijn gewoon het riool in en zwaaide naar de burens die op dat moment naar de kerk gingen.’ Je gaat je toch afvragen wat je met deze informatie moet...

Al met al is *Het onsterfelijke leven van Henrietta Lacks* een goed, maar verwarrend boek. Je moet er zeker met wat voorkennis induiken, maar dan krijg je ook een hoop goede en geloofwaardige informatie op je bord. Rebecca Skloot wilde alles wat er de laatste decennia geschreven en gebeurd is omtrent de HeLa-cellen en de vrouw naar wie ze vernoemd zijn even op een rijtje zetten. Dat doet ze prima, maar ze had er eigenlijk meer dan 400 pagina’s voor uit moeten trekken. **N**

In de wetenschappelijke hoofdstukken is ze duidelijk op haar gemak en komen de zinnen er prachtig vloeiend uit.

Miscellanea

“Vernieuwing gaat meestal nooit zonder dwaasheden.” (Jacques C. Bloem, Nederlands letterkundige)

Vos schiet jager neer

Een jager in Wit-Rusland heeft door toedoen van een vos schotwonden aan zijn been opgelopen. De jager had het dier al eerder verwond, en probeerde zijn taak af te maken met de kolf van zijn geweer. Het beest spartelde nog hevig en trapte met een van zijn poten tegen de trekker van het geweer. Dat ging af en de kogel raakte het been van de man, die daardoor moest worden opgenomen in een ziekenhuis. De vos wist te ontsnappen.

Nieuw ezelsbruggetje

Sms ff bondige clips is het nieuwe ezelsbruggetje voor de zeventien landen die de euro als munteenheid hebben. De letters staan voor Slovenië, Malta, Slowakije, Finland, Frankrijk, België, Oostenrijk, Nederland, Duitsland, Ierland, Griekenland, Estland, Cyprus, Luxemburg, Italië, Portugal en Spanje.

Dat heeft Genootschap Onze Taal vrijdag laten weten. Het liet mensen stemmen op vijf inzendingen ter vervanging van ding flos bips uit het begin van de geschiedenis van de euro.

Door de uitbreiding van de eurozone moest er een nieuw ezelsbruggetje komen, waarin ook onder meer Slovenië en Estland voorkomen. Estland is het jongste lid van de eurofamilie. Het land kwam er op 1 januari bij.

Juryplicht katten

In de VS is een kat uit de stad Boston opgeroepen voor juryplicht. Eigenlijk is de oproep bedoeld voor de eigenaar van het huisdier.

In het verleden was het huisdier een keer op een formulier voor de volkstelling in de VS genoemd.

Door een administratieve fout van de rechtbank is die naam van de kat, Tabby Sal, nu op de brief gekomen.

De eigenaar, Anna Esposito, heeft officieel bezwaar aangetekend met als reden dat de genodigde niet kan opdagen omdat ‘ze geen Engels spreekt en begrijpt’.

Juryplicht in de Verenigde Staten betekent dat in principe iedere Amerikaan beschikbaar moet zijn om zitting te nemen in de jury. Deze plicht geldt echter alleen voor mensen en niet voor huisdieren zoals katten.

Toch is het bezwaar van Esposito om onduidelijke redenen afgewezen. Het zou dus heel goed mogelijk zijn dat haar kat echt in de rechtbank zal moeten verschijnen op 23 maart.

“One of the greatest pains to human nature is the pain of a new idea.” (Walter Bagehot, Engels econoom)

“Het is met een nieuw idee als met nieuwe schoenen: men heeft er in het begin meer last dan gemak van.” (Cees Buddingh, Nederlands letterkundige)

Groene thee helpt mogelijk Alzheimer voorkomen

Uit een nieuw Brits onderzoek blijkt dat groene thee goed voor mensen is. Groene thee zou zelfs een ziekte als Alzheimer kunnen voorkomen.

Dat concludeert een onderzoeksteam van Newcastle University.

De onderzoekers testten of de beschermende eigenschappen van groene thee nog even sterk aanwezig waren na vertering. Volgens hoofdonderzoeker Ed Okello bleek dit inderdaad zo te zijn.

Het was zelfs zo dat na vertering de eigenschappen van de thee nog sterker doorwerkten en het menselijk metabolisme nog beter beschermd werd tegen de ziekte van Alzheimer en kanker.

Okello is enthousiast over de positieve resultaten, maar in de strijd tegen het voorkomen van kanker en dementie is groene thee slechts een minuscuul onderdeel. Beweging, een gezonde leefstijl en evenwichtige voeding zijn minstens even belangrijk.

Advocates boos over bh-ban gevangenis

Vrouwelijke advocaten die hun cliënt in de gevangenis in Krimpen aan den IJssel willen bezoeken, moeten hun beugel-bh uitdoen om binnen te komen.

De alarmbellen van de metaaldetectors gaan sinds kort af op beugel-bh's. Dat blijkt uit klachten die vrouwelijke advocaten hebben ingediend bij de Rotterdamse Orde van Advocaten.

“Sinds de detectiepoortjes op aanraden van justitie scherper zijn afgesteld, beginnen ze al te piepen bij het minste of geringste stukje ijzer”, zegt Frank van Ardenne van de Rotterdamse Raad van Toezicht.

Hij ontving vooral uit de regio Rotterdam veel klachten van vrouwelijke advocaten maar ook in Alphen aan den Rijn en Zutphen zorgt het kledingstuk voor problemen.

Toch is daar wel een goede oplossing gevonden, vertelt hij. Met kleine handscanners wordt de bron van het ijzer opgespoord zodat de advocates zich niet hoeven uit te kleden.

De gevangenisdirectie in Krimpen besloot daarentegen dat de raadvrouwen zich in een apart hokje moeten omkleden om vervolgens zonder bh door de poortjes te gaan. “Zeer onwenselijk. Dit moet ook anders kunnen.”

Bovendien kunnen de vrouwelijke medewerkers van het detentiecentrum volgens Van Ardenne ongestoord doorlopen. En dat is “bijzonder wrang”, vindt hij. “Ik zie niet in waarom zij wel worden vertrouwd en de advocates niet.”

Een fris geluid over Novum?

Vanaf half februari kan er op de website van Novum en Grotius een enquête worden ingevuld over de Novum. Laat weten wat jij sterke en zwakke punten vindt, en wat voor stukken je graag leest. Onder de deelnemers worden enkele mooie leesboeken verloot.

Faculteitszaken

Liset Tijs is dit studiejaar ('10-'11) de assessor, het student-lid van het faculteitsbestuur van de faculteit rechten. Zij behartigt de belangen van de student op deze faculteit en binnen het faculteitsbestuur op het gebied van onderwijs, organisatie en onderzoek.

Contactinformatie:

Adres: Steenschuur 25, kamer B.4.38, 2311 ES Leiden

Telefoon: 071 527 7621

Email: assessor@law.leidenuniv.nl

Spreekuur op woensdag van 11.00 tot 12.00 uur

Wat gaat de tijd hard. Het kerstreces is al weer voorbij, oud en nieuw weer gevierd en het eerste semester met alle tentamens die daarbij horen zijn geweest. Nu, in februari is elke student (hopelijk) weer begonnen met een nieuwe dosis energie. Tijd om even terug te blikken op alle gebeurtenissen van de afgelopen vijf maanden.

Waarschijnlijk hebben de meeste studenten het al gehoord, maar de Faculteit der Rechtsgeleerdheid zal gaan groeien. Er is namelijk besloten dat de numerus fixus voor het aankomend studiejaar is afgeschaft. Geen aankomende student hoeft zich meer zorgen te maken of hij of zij wel mag beginnen in Leiden, iedereen is weer welkom. Voor degene die bezorgd zijn over de grote toestroom, waarschijnlijk valt dit reuze mee. We verwachten dat er iets meer eerstejaars bij zullen komen, maar geen honderden meer.

In het kader van de nieuwe toestroom van studenten en dat de doorstroming van eerstejaarsstudenten steeds hoger ligt, is er gezocht naar extra zaalruimte capaciteit mochten we dit toch nodig hebben. Deze extra capaciteit hebben we gevonden in de volledige gerestaureerde Sterrewacht, die ons vanaf september 2011 ter beschikking zal staan. Een prachtgebouw, ik kan jullie allemaal aanraden om er eens te gaan kijken.

Afgelopen december is het eerste panelgesprek van het jaar geweest, het ontbijt met de decaan. Een gemixte groep van studenten had zich voor het panel aangemeld en daar zijn uiteenlopende onderwerpen besproken. Zoals het rooster, Usis, de faciliteiten in het gebouw en natuurlijk is het onderwijs aan bod geweest. Over het onderwijs hebben we het met name gehad over de opbouw van

vakken en de mate waarin keuzeruimte wordt aangeboden binnen de faculteit. Allemaal hele leerzame punten waar ik aankomende tijd zeker mee aan de slag ga. Daarnaast staan er al weer nieuwe panelgesprekken gepland, ter evaluatie van de bachelor. Hiervoor zijn een aantal studenten die in september 2010 hun bachelor gehaald hebben uitgenodigd om mee te doen aan dit panelgesprek.

Dan het laatste en niet het minst belangrijkste; de ontwikkelingen in het onderwijs. In Nederland moet er bezuinigd worden en dus ook op het onderwijs. Er wordt gesproken over een landelijke bezuiniging van 350 miljoen. Redenen genoeg om te gaan demonstreren tegen deze ontzettend grote bezuiniging. Op het moment dat ik dit stuk schrijf zijn de demonstraties in Den Haag nog niet geweest, maar ik hoop dat de opkomst groot zal zijn. Via deze demonstraties hebben wij onze stem kunnen laten horen en nu is afwachten wat het kabinet zal beslissen betreffende de verschillende maatregelen.

Graag zou ik van deze gelegenheid gebruik maken om te zeggen, blijf je ontplooi in je studie. Laat je niet bang maken door de overheidsmaatregelen, maar blijf dingen naast je studie doen. Juist van deze dingen leer je ook veel, die je later in je carrière nog veelvuldig zult gebruiken. Denk daarbij aan commissiewerk bij de studieverenigingen, redacteur bij de Novum, actief worden bij de Opleidingscommissies of zelfs ervaring opdoen buiten de faculteit, bijvoorbeeld bij een rechtswinkel. Je hebt 2 jaar langer de tijd om een vierjarige studie af te ronden. Genoeg tijd lijkt mij om als je studie goed gaat, er extra curriculaire activiteiten naast te doen!

Laat je niet bang maken door de overheidsmaatregelen, maar blijf dingen naast je studie doen.

STBB2NY

Je bent derde- of vierdejaars rechtenstudent en je hebt ambitie. Dan schrijf je je in voor de vijfdaagse Masterclass van 10 tot en met 16 mei 2011 op ons kantoor in New York. Want daar pak je tijdens workshops samen met ons zaken aan binnen

een breed scala van rechtsgebieden en leer je onze internationale rechtspraktijk beter kennen. En natuurlijk laat je de stad zelf ook niet links liggen.

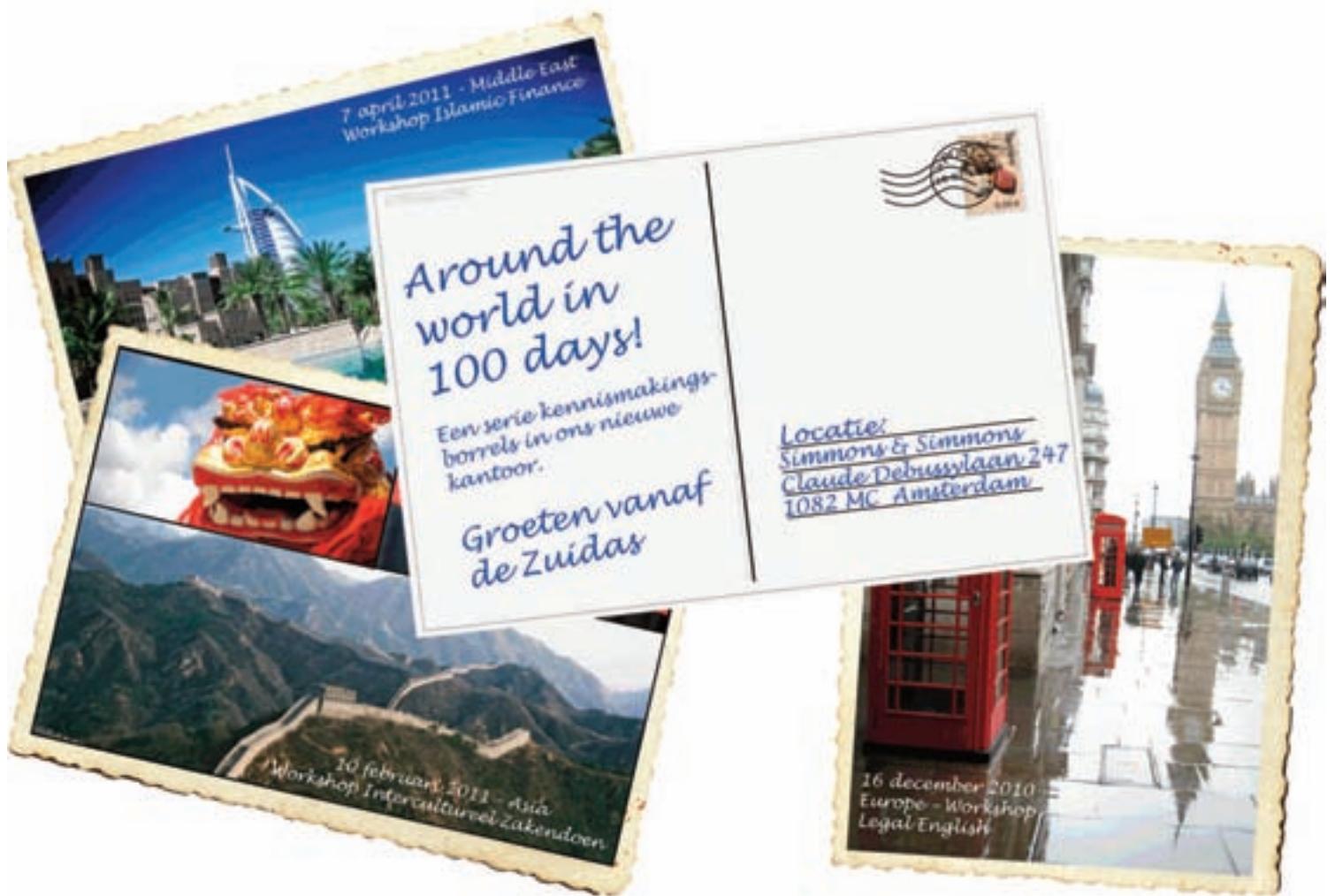
Kortom, net als vorig jaar, vijf dagen 'work hard, play hard' in New York. Schrijf je voor 14 maart 2011 in via onze website www.werkenbijstibbe.nl

**work hard,
play hard
in the
Big Apple**

Stibbe

Simmons & Simmons VRAAGT ZICH AF

WANNEER JIJ ONZE WERELD KOMT ONTDEKKEN.

Elke reis levert nieuwe ervaringen op. Simmons & Simmons kan putten uit ervaring op drie continenten, en wil die graag delen. Vanuit ons splinternieuwe kantoor aan de Amsterdamse Zuidas - het nationale centrum voor het internationale zakendoen - openen we onze wereld voor jou.

Simmons & Simmons heeft legio mogelijkheden voor toptalent met nationale en internationale ambities. Ben je benieuwd hoe Simmons & Simmons het beste van twee werelden combineert? Van december 2010 tot en met april 2011 organiseert Simmons & Simmons *Around the world in 100 days*: een serie kennisma-

kingsborrels in ons nieuwe kantoor waarbij telkens één regio binnen het Simmons & Simmons netwerk centraal staat. Hier kun je op een informele manier ontdekken wat onze wereld jou te bieden heeft. Kijk voor het complete programma op www.werkenbijsimmons.nl>studenten>agenda, of neem contact op met onze recruiter, Willemijn van Bakkum (T 06 22 9111 65 of E willemijn.vanbakkum@simmons-simmons.com)

Simmons & Simmons
ADVOCATEN • NOTARISSEN • FISCALISTEN